

**URZĄD STATYSTYCZNY
W ŁODZI**

INFORMACJE
I OPRACOWANIA STATYSTYCZNE

**BUDŻETY JEDNOSTEK
SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO
W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM
W 2013 R.**

Łódź 2014

ZESPÓŁ REDAKCYJNY
URZĘDU STATYSTYCZNEGO W ŁODZI

PRZEWODNICZĄCY

Piotr Ryszard Cmela

CZŁONKOWIE:

Piotr Chabior, Jerzy Harbat, Anna Jaeschke, Izabela Kaleta, Stanisław Kaniewicz,
Włodzimierz Obraniak, Tomasz Piasecki, Jolanta Włodarczyk

REDAKCJA MERYTORYCZNA
I SKŁAD KOMPUTEROWY

Anna Gierlich
Aleksandra Krupińska

pod kierunkiem

Anny Jaeschke

PROJEKT OKŁADKI

Katarzyna Szkopiecka

Publikacja dostępna w Internecie:

<http://lodz.stat.gov.pl>

ISBN 978-83-60002-70-4

Przy publikowaniu danych prosimy o podanie źródła.

PRZEDMOWA

Publikacja „*Budżety jednostek samorządu terytorialnego w województwie łódzkim w 2013 r.*” zawiera informacje o dochodach i wydatkach gmin, powiatów i miast na prawach powiatu, a także samorządu województwa.

Opracowanie składa się z trzech części, tj. uwag metodycznych, syntezy wyników badań i tablic statystycznych. W uwagach ogólnych zamieszczono wykaz ważniejszych aktów prawnych dotyczących gospodarki budżetowej oraz opis struktury dochodów i wydatków poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. Opis sytuacji finansowej jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego w 2013 r. stanowi syntezę wyników badań.

Uzupełnieniem opracowania jest rozbudowana część tabelaryczna zawierająca tablice przeglądowe z ważniejszymi danymi dla województwa, prezentujące dane od 2006 r., oraz tablice zawierające dane o wielkości i strukturze dochodów i wydatków jednostek samorządowych według rodzajów i według działów oraz o wyniku finansowym w 2013 r.

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Łodzi

dr Piotr Ryszard Cmela

PREFACE

The publication “Budgets of local self-government units of Łódzkie voivodship in 2013” contains information on revenues and expenditures of gminas, powiats, cities with powiat status, as well as voivodship self-government.

The elaboration consists of three parts: methodological notes, synthesis of surveys and tables part. Methodological part containing an inventory of major legal acts on financial management and description of structure budgetary revenues and expenditures of particular local self-government units. Description of financial situation of self-government entities in Łódzkie Voivodship in 2013 has been included in the second part.

Enlarged tabular part constitutes a supplement of the elaboration. It include review tables presenting major data for the voivodship in retrospection from the year 2006. as well as tables containing data on size and structure of revenues and expenditures of self-government units by types, divisions as well as by financial result in 2013.

*Director
of the Statistical Office*

Ph. D. Piotr Ryszard Cmela

SPIS TREŚCI

PRZEDMOWA	3
UWAGI METODYCZNE	13
WYNIKI BADAŃ - SYNTEZA	20
1. Dochody, wydatki i wynik finansowy jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego	20
1.1. Dochody	20
1.2. Wydatki	23
1.3. Wynik finansowy	24
2. Dochody, wydatki i wynik finansowy budżetów gmin województwa łódzkiego	24
2.1. Dochody	24
2.2. Wydatki	29
2.3. Wynik finansowy	33
3. Dochody, wydatki i wynik finansowy budżetów miast na prawach powiatu województwa łódzkiego	33
3.1. Dochody	33
3.2. Wydatki	36
3.3. Wynik finansowy	38
4. Dochody, wydatki i wynik finansowy budżetów powiatów województwa łódzkiego	39
4.1. Dochody	39
4.2. Wydatki	42
4.3. Wynik finansowy	44
5. Dochody, wydatki i wynik finansowy budżetu województwa łódzkiego	44
5.1. Dochody	44
5.2. Wydatki	45
5.3. Wynik finansowy	47
6. Środki unijne w budżetach jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego	47
6.1. Środki unijne w budżetach gmin	48
6.2. Środki unijne w budżetach miast na prawach powiatu	48
6.3. Środki unijne w budżetach powiatów	49
6.4. Środki unijne w budżecie województwa	49

SPIS WYKRESÓW

1. Struktura dochodów budżetów gmin	25
2. Dochody i wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca	27
3. Struktura wydatków bieżących budżetów gmin	29
4. Struktura dochodów budżetów miast na prawach powiatu	34
5. Struktura wydatków bieżących budżetów miast na prawach powiatu	36
6. Dochody i wydatki budżetów miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca	37
7. Struktura dochodów budżetów powiatów	40
8. Dochody i wydatki budżetów powiatów na 1 mieszkańca	41
9. Struktura wydatków bieżących budżetów powiatów	43
10. Struktura dochodów budżetu województwa	44
11. Dochody i wydatki budżetu województwa na 1 mieszkańca	45
12. Struktura wydatków bieżących budżetu województwa	46
13. Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód jednostek samorządu terytorialnego	47

SPIS TABLIC (xls.)

1. Dochody, wydatki i wynik finansowy jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego
2. Dochody, wydatki i wynik finansowy jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego na 1 mieszkańca w zł
3. Dochody jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego według rodzajów w 2013 r.
4. Struktura dochodów jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego według rodzajów w 2013 r.
5. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego według rodzajów w 2013 r.
6. Struktura wydatków jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego według rodzajów w 2013 r.
7. Dochody budżetów gmin województwa łódzkiego według rodzajów oraz według podregionów i powiatów w 2013 r.
8. Struktura dochodów budżetów gmin województwa łódzkiego według rodzajów oraz według podregionów i powiatów w 2013 r.
9. Dochody i struktura dochodów budżetów miast na prawach powiatu województwa łódzkiego według rodzajów w 2013 r.
10. Dochody budżetów powiatów województwa łódzkiego według rodzajów i podregionów w 2013 r.

SPIS TABLIC (cd.) (xls.)

11. Struktura dochodów budżetów powiatów województwa łódzkiego według rodzajów i podregionów w 2013 r.
12. Dochody i struktura dochodów budżetu województwa łódzkiego według rodzajów w 2013 r.
13. Wydatki budżetów gmin województwa łódzkiego według rodzajów oraz podregionów i powiatów w 2013 r.
14. Struktura wydatków budżetów gmin województwa łódzkiego według rodzajów oraz podregionów i powiatów w 2013 r.
15. Wydatki i struktura wydatków budżetów miast na prawach powiatu województwa łódzkiego według rodzajów w 2013 r.
16. Wydatki budżetów powiatów województwa łódzkiego według rodzajów i podregionów w 2013 r.
17. Struktura wydatków budżetów powiatów województwa łódzkiego według rodzajów i podregionów w 2013 r.
18. Wydatki i struktura wydatków budżetu województwa łódzkiego według rodzajów w 2013 r.
19. Dochody budżetów gmin województwa łódzkiego według działów oraz podregionów i powiatów w 2013 r.
20. Struktura dochodów budżetów gmin województwa łódzkiego według działów oraz podregionów i powiatów w 2013 r.
21. Dochody i struktura dochodów budżetów miast na prawach powiatu województwa łódzkiego według działów w 2013 r.
22. Dochody budżetów powiatów województwa łódzkiego według działów i podregionów w 2013 r.
23. Struktura dochodów budżetów powiatów województwa łódzkiego według działów i podregionów w 2013 r.
24. Dochody i struktura dochodów budżetu województwa łódzkiego według działów w 2013 r.
25. Wydatki budżetów gmin województwa łódzkiego według działów oraz podregionów i powiatów w 2013 r.
26. Struktura wydatków budżetów gmin województwa łódzkiego według działów oraz podregionów i powiatów w 2013 r.
27. Wydatki i struktura wydatków budżetów miast na prawach powiatu województwa łódzkiego według działów w 2013 r.
28. Wydatki budżetów powiatów województwa łódzkiego według działów i podregionów w 2013 r.
29. Struktura wydatków budżetów powiatów województwa łódzkiego według działów i podregionów w 2013 r.
30. Wydatki i struktura wydatków budżetu województwa łódzkiego według działów w 2013 r.
31. Wynik finansowy budżetów gmin województwa łódzkiego według podregionów i powiatów

SPIS TABLIC (dok.) (xls.)

32. Wynik finansowy budżetów miast na prawach powiatu województwa łódzkiego
33. Wynik finansowy budżetów powiatów województwa łódzkiego według podregionów
34. Wynik finansowy budżetu województwa łódzkiego
35. Dochody i wydatki budżetów gmin województwa łódzkiego na 1 mieszkańca w 2013 r.
36. Dochody i wydatki budżetów miast na prawach powiatu województwa łódzkiego na 1 mieszkańca w 2013 r.
37. Dochody i wydatki budżetów powiatów województwa łódzkiego na 1 mieszkańca według podregionów w 2013 r.
38. Dochody i wydatki budżetu województwa łódzkiego na 1 mieszkańca w 2013 r.
39. Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów gmin województwa łódzkiego według podregionów i powiatów
40. Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów miast na prawach powiatu województwa łódzkiego
41. Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów powiatów województwa łódzkiego według podregionów
42. Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód województwa łódzkiego
43. Przychody i koszty samorządowych zakładów budżetowych w województwie łódzkim w 2013 r.

CONTENTS

PREFACE	4
METHODOLOGICAL NOTES	13
RESULTS OF SURVEY - SYNTHESIS	20
1. <i>Revenues, expenditures and financial result of local self-government units in the Łódzkie voivodship</i>	20
1.1. <i>Revenues</i>	20
1.2. <i>Expenditures</i>	23
1.3. <i>Financial result</i>	24
2. <i>Revenues, expenditures and financial result of gmina budgets in the Łódzkie voivodship</i>	24
2.1. <i>Revenues</i>	24
2.2. <i>Expenditures</i>	29
2.3. <i>Financial result</i>	33
3. <i>Revenues, expenditures and financial result of cities with powiat status budgets in the Łódzkie voivodship</i>	33
3.1. <i>Revenues</i>	33
3.2. <i>Expenditures</i>	36
3.3. <i>Financial result</i>	38
4. <i>Revenues, expenditures and financial result of powiat budgets in the Łódzkie voivodship</i>	39
4.1. <i>Revenues</i>	39
4.2. <i>Expenditures</i>	42
4.3. <i>Financial result</i>	44
5. <i>Revenues, expenditures and financial result of the Łódzkie voivodship's budget</i>	44
5.1. <i>Revenues</i>	44
5.2. <i>Expenditures</i>	45
5.3. <i>Financial result</i>	47
6. <i>European Union funds in budgets of local self-government units of the Łódzkie voivodship</i>	47
6.1. <i>European Union funds in budgets of gminas</i>	48
6.2. <i>European Union funds in budgets of cities with powiat status</i>	48
6.3. <i>European Union funds in budgets of powiats</i>	49
6.4. <i>European Union funds in budget of the voivodship</i>	49

LIST OF GRAPHS

1. Structure of revenues of gminas budgets	25
2. Revenues and expenditures of gminas budgets per capita.....	27
3. Structure of current expenditures of gminas budgets	29
4. Structure of revenues of cities with powiat status budgets	34
5. Structure of current expenditures of cities with powiat status budgets	36
6. Revenues and expenditures of cities with powiat status budgets per capita.....	37
7. Structure of revenues of powiats budgets	40
8. Revenues and expenditures of powiats budgets per capita.....	41
9. Structure of current expenditures of powiats budgets.....	43
10. Structure of revenues of voivodship budget	44
11. Revenues and expenditures of voivodship budget per capita.....	45
12. Structure of current expenditures of voivodship budget	46
13. Funds from European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of local self-government entities.....	47

LIST OF TABLES (xls.)

1. Revenues, expenditures and financial result of local self-government units of the Łódzkie voivodship	
2. Revenues, expenditures and financial result of local self-government units of the Łódzkie voivodship per capita in zł	
3. Revenues of local self-government units of the Łódzkie voivodship by types in 2013	
4. Structure of revenues of local self-government units of the Łódzkie voivodship by types in 2013	
5. Expenditures of local self-government units of the Łódzkie voivodship by types in 2013	
6. Structure of expenditures of local self-government units of the Łódzkie voivodship by types in 2013	
7. Revenues of gmina budgets of the Łódzkie voivodship by types as well as subregions and powiats in 2013	
8. Structure of revenues of gmina budgets of the Łódzkie voivodship by types as well as subregions and powiats in 2013	
9. Revenues and structure of revenues of cities with powiat status budgets of the Łódzkie voivodship by types in 2013	
10. Revenues of powiat budgets of the Łódzkie voivodship by types and subregions in 2013	

LIST OF TABLES (cont.) (xls.)

11. *Structure of revenues of powiat budgets of the Łódzkie voivodship by types and subregions in 2013*
12. *Revenues and structure of revenues of the Łódzkie voivodship's budget by types in 2013*
13. *Expenditures of gmina budgets of the Łódzkie voivodship by types as well as subregions and powiats in 2013*
14. *Structure of expenditures of gmina budgets of the Łódzkie voivodship by types as well as subregions and powiats in 2013*
15. *Expenditures and structure of expenditures of cities with powiat status budgets of the Łódzkie voivodship by types in 2013*
16. *Expenditures of powiat budgets of the Łódzkie voivodship by types and subregions in 2013*
17. *Structure of expenditures of powiat budgets of the Łódzkie voivodship by types and subregions in 2013*
18. *Expenditures and structure of expenditures of the Łódzkie voivodship's budget by types in 2013*
19. *Revenues of gmina budgets of the Łódzkie voivodship by divisions as well as subregions and powiats in 2013*
20. *Structure of revenues of gmina budgets of the Łódzkie voivodship by divisions as well as subregions and powiats in 2013*
21. *Revenues and structure of revenues of cities with powiat status budgets of the Łódzkie voivodship by divisions in 2013*
22. *Revenues of powiat budgets of the Łódzkie voivodship by divisions and subregions in 2013*
23. *Structure of revenues of powiat budgets of the Łódzkie voivodship by divisions and subregions in 2013*
24. *Revenues and structure of revenues of the Łódzkie voivodship's budget by divisions in 2013*
25. *Expenditures of gmina budgets of the Łódzkie voivodship by divisions as well as subregions and powiats in 2013*
26. *Structure of expenditures of gmina budgets of the Łódzkie voivodship by divisions as well as subregions and powiats in 2013*
27. *Expenditures and structure of expenditures of cities with powiat status budgets of the Łódzkie voivodship by divisions in 2013*
28. *Expenditures of powiat budgets of the Łódzkie voivodship by divisions and subregions in 2013*
29. *Structure of expenditures of powiat budgets of the Łódzkie voivodship by divisions and subregions in 2013*
30. *Expenditures and structure of expenditures of the Łódzkie voivodship's budget by divisions in 2013*
31. *Financial result of gmina budgets of the Łódzkie voivodship by subregions and powiats*

LIST OF TABLES (cont.) (xls.)

32. *Financial result of cities with powiat status budgets of the Łódzkie voivodship 30(33) 244*
33. *Financial result of powiat budgets of the Łódzkie voivodship by subregions*
34. *Financial result of the Łódzkie voivodship's budget*
35. *Revenues and expenditures of gmina budgets of the Łódzkie voivodship per capita in 2013*
36. *Revenues and expenditures of cities with powiat status budgets of the Łódzkie voivodship per capita in 2013*
37. *Revenues and expenditures of powiat budgets of the Łódzkie voivodship per capita by subregions in 2013*
38. *Revenues and expenditures of the Łódzkie voivodship's budget per capita in 2013*
39. *Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of gmina budgets of the Łódzkie voivodship by subregions and powiats*
40. *Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of cities with powiat status budgets of the Łódzkie voivodship*
41. *Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of powiat budgets of the Łódzkie voivodship by subregions*
42. *Non-returnable funds from the European Union and other sources on financing European Union programmes and projects being a revenue of the Łódzkie voivodship*
43. *Revenues and expenditures of budgetary establishments in the Łódzkie voivodship in 2013*

UWAGI METODYCZNE

1. Dane prezentowane dla regionów, województw, podregionów, powiatów i gmin odpowiadają poziomom 1, 2, 3, 4 i 5 Nomenklatury Jednostek Terytorialnych dla Celów Statystycznych (NTS) opracowanej na podstawie Nomenclature of Territorial Units for Statistics (NUTS) obowiązującej w krajach Unii Europejskiej. Regiony (poziom 1) grupują jednostki szczebla wojewódzkiego; podregiony (poziom 3) grupują jednostki szczebla powiatowego. **Od dnia 1 stycznia 2008 r. obowiązuje podział kraju na 66 podregionów** (NTS 3), wynikający ze zmiany Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych na poziomie NTS 3, wprowadzony Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 listopada 2007 r. (Dz. U. Nr 214 poz. 1573).
2. Przy przeliczeniach na 1 mieszkańca danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 30 VI.
3. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych, wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
4. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.

Źródła i zakres danych

Dane statystyczne prezentowane w niniejszej publikacji obejmują dochody i wydatki jednostek samorządu terytorialnego, tj. gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województwa samorządowego i zostały opracowane na podstawie sprawozdań Ministerstwa Finansów:

- Rb-27S – roczne sprawozdanie z wykonania planu dochodów budżetowych jednostek samorządu terytorialnego,
- Rb-28S – roczne sprawozdanie z wykonania planu wydatków budżetowych jednostek samorządu terytorialnego,
- Rb-30S – roczne sprawozdanie z wykonania planów finansowych samorządowych zakładów budżetowych.

W tablicach publikacyjnych dotyczących dochodów i wydatków gmin, dane podane są bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

Podstawę prawną gospodarki finansowej jednostek samorządu terytorialnego w latach 2006 - 2013 stanowiły:

- ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2009 r. Nr 157, poz. 1240 i 1241 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. 2005 r. Nr 249, poz. 2104) z późn. zm., uchylona 01.01.2010 r.),
- ustawa z 8 grudnia 2006 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. 2006 r. Nr 249, poz.1832),
- ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego – tekst jednolity (Dz. U. 2003 r. Nr 203, poz. 1966, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 25 listopada 2004 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. 2004 r. Nr 273, poz. 2703 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym – tekst jednolity (Dz. U. 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym – tekst jednolity (Dz. U. 2001 r. Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa – tekst jednolity (Dz. U. 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.).

Dane o dochodach i wydatkach budżetowych prezentowane w tablicach opracowano zgodnie ze szczegółową klasyfikacją dochodów i wydatków obowiązującą na mocy rozporządzeń Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych (D. U. 2010 r. Nr 38, poz.207 z późn. zm.).

Budżety gmin, miast na prawach powiatu, powiatów i województwa uchwalane są przez właściwe rady na okres roku kalendarzowego, w terminach i na zasadach określonych w ustawach o samorządzie terytorialnym.

Objaśnienia podstawowych pojęć

Na **dochody gmin** składają się:

1) dochody własne, tj.:

- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w wysokości:
  - 39,34% wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych - podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze gminy,
  - 6,71% wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych - podatników tego podatku posiadających siedzibę na obszarze gminy;
- wpływy z podatków i opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, tj. podatek rolny, podatek od nieruchomości, podatek od środków transportowych, podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, podatek od spadków i darowizn, podatek od czynności cywilnoprawnych;

- wpływy z opłat ustalanych i pobieranych na podstawie odrębnych ustaw, np. skarbowej, eksploatacyjnej, targowej;
- dochody z majątku gminy, np. dochody z najmu i dzierżawy;
- pozostałe dochody, np. środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane ze źródeł pozabudżetowych, opłaty administracyjne, opłaty miejscowe, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowo wnoszone opłaty;

2) dotacje celowe:

- z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
- realizowane na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego,
- otrzymane z funduszy celowych, §§ 200 i 620 (do 31.12.2009 r. dotacje rozwojowe) – dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich;

3) subwencja ogólna dla gmin składająca się z części:

- oświatowej, w tym na utrzymanie publicznych szkół podstawowych i gimnazjów, kształcenie i odprawy nauczycieli,
- wyrównawczej, finansującej świadczenia z pomocy społecznej oraz zmniejszającej dysproporcje poziomu dochodów gmin,
- równoważącej, przyznawanej gminom w związku z przekazaniem dodatkowych zadań z zakresu pomocy społecznej (np. dodatki mieszkaniowe),
- rekompensującej dochody utracone przez gminy w związku z:
  - częściową likwidacją podatku od środków transportowych,
  - ustawowymi ulgami i zwolnieniami w niektórych podatkach,
  - obniżeniem opłaty eksploatacyjnej,
- uzupełnienie subwencji ogólnej, które przeznaczone zostało na uzupełnienie dochodów gmin, w szczególności na zadania związane z pomocą społeczną oraz na wyrównanie różnic w dochodach gmin po zmianie systemu finansowania zadań.

Na dochody **powiatów** składają się:

1) dochody własne, tj.:

- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w wysokości:
  - 10,25% wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych - podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze powiatu,

- 1,40% wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych - podatników tego podatku posiadających siedzibę na obszarze powiatu;
- dochody z majątku powiatu, np. dochody z najmu i dzierżawy;
- wpływy z opłat stanowiących dochody powiatu, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- pozostałe dochody, np. środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane ze źródeł pozabudżetowych, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowo wnoszone opłaty;

2) dotacje celowe:

- z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
- realizowane na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego,
- otrzymane z funduszy celowych, §§ 200 i 620; (do 31.12.2009 r. dotacje rozwojowe) – dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich.

3) subwencja ogólna dla powiatów składająca się z części:

- oświatowej, w tym na utrzymanie publicznych szkół ponadpodstawowych, szkolnictwa specjalnego oraz placówek całodobowego pobytu uczniów (bursy, internaty), dokształcanie i odprawy nauczycieli,
- wyrównawczej, przeznaczonej na uzupełnienie dochodów powiatów oraz na wyrównanie różnic w dochodach tych jednostek,,
- równoważącej przeznaczonej na uzupełnienie dochodów powiatów w związku z różnicami w wysokości ich wydatków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zróżnicowaniem sieci dróg powiatowych.

Na dochody **miast na prawach powiatu** składają się dochody części gminnej i dochody części powiatowej (opisane wyżej), ponieważ miasta na prawach powiatu realizują zarówno zadania gminne jak i powiatowe.

Na dochody **budżetu województwa** składają się:

1) dochody własne, tj.

- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w wysokości:
  - 1,60% wpływów z podatku dochodowego od osób fizycznych -od podatników tego podatku zamieszkałych na obszarze województwa,
  - 14,75% wpływów z podatku dochodowego od osób prawnych -od podatników tego podatku posiadających siedzibę na obszarze województwa;

- dochody z majątku województw, np. dochody z najmu i dzierżawy;
- pozostałe dochody, np. środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane ze źródeł pozabudżetowych, odsetki od środków gromadzonych na rachunkach bankowych, odsetki za nieterminowo wnoszone opłaty;

2) dotacje celowe:

- z budżetu państwa na zadania: z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na podstawie porozumień z organami administracji rządowej,
- realizowane na podstawie porozumień z jednostkami samorządu terytorialnego,
- otrzymane z funduszy celowych, §§ 200 i 620; (do 31.12.2009 r. dotacje rozwojowe) – dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi lub płatności w ramach budżetu środków europejskich.

3) subwencja ogólna dla województw składająca się z części:

- oświatowej, w tym na utrzymanie publicznych szkół ponadpodstawowych i specjalnych o zasięgu regionalnym lub wojewódzkim, ośrodków metodycznych, kolegiów nauczycielskich, placówek kształcenia i doskonalenia nauczycieli,
- wyrównawczej,
- regionalnej, przyznawanej na wyrównanie różnic w dochodach poszczególnych województw, wynikających z różnego potencjału gospodarczego, gęstości zaludnienia.

Na **wydatki** jednostek samorządu terytorialnego składają się:

1) wydatki bieżące, tj.:

- dotacje, w tym dla zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych i funduszy celowych,
- świadczenia na rzecz osób fizycznych,
- wynagrodzenia,
- pochodne od wynagrodzeń, w tym składki na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy,
- wydatki na obsługę długu publicznego,
- wydatki z tytułu udzielania poręczeń i gwarancji,
- pozostałe, w tym zakup materiałów i usług;

2) wydatki majątkowe, tj.

- inwestycje i zakupy inwestycyjne,
- zakup i objęcie akcji i udziałów,
- wniesienie wkładów do spółek prawa handlowego.

Dochody i wydatki jednostek samorządu terytorialnego rozpatrywane są w podziale na bieżące i majątkowe.

Do **dochodów majątkowych** zalicza się: dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku, dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.

Dochody bieżące to dochody budżetowe niebędące dochodami majątkowymi (dochody ogółem pomniejszone o dochody majątkowe).

Wydatki bieżące to wydatki budżetowe niebędące wydatkami majątkowymi (wydatki ogółem pomniejszone o wydatki majątkowe).

Nadwyżka operacyjna/deficyt operacyjny jest to odpowiednio: dodatnia lub ujemna różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi.

Wzrost nominalny określa zmianę poziomu zjawiska w okresie badanym w stosunku do poziomu zjawiska w okresie bezpośrednio poprzedzającym okres badany w cenach bieżących, natomiast **wzrost realny** określa zmianę w cenach stałych.

Do **środków z Unii Europejskiej** i innych źródeł niepodlegających zwrotowi zalicza się:

- środki pochodzące z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rybackiego oraz środków finansujących Wspólną Politykę Rolną,
- niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielonej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA).

Wyróżnia się następujące formy organizacyjno-prawne działające w jednostkach samorządu terytorialnego:

1) **jednostki budżetowe**, których wydatki w całości pokrywane są z budżetów jednostek samorządu terytorialnego, a uzyskane przez nie dochody stanowią dochody tych budżetów,

2) **samorządowe zakłady budżetowe**, które odpłatnie wykonują wyodrębnione zadania i pokrywają koszty swojej działalności z przychodów własnych i z dotacji otrzymanych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Działalność samorządowych zakładów budżetowych (zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych – Dz. U. Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.) została ograniczona do sfery użyteczności publicznej – mogą więc funkcjonować w zakresie:

- gospodarki mieszkaniowej i gospodarowania lokalami użytkowymi,
- dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- lokalnego transportu zbiorowego,

- targowisk i hal targowych,
- zieleni gminnej i zadrzewień,
- kultury fizycznej i sportu, w tym utrzymywania terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- utrzymywania różnych gatunków egzotycznych i krajowych zwierząt, w tym w szczególności prowadzenia hodowli zwierząt zagrożonych wyginięciem, w celu ich ochrony poza miejscem naturalnego występowania,
- cmentarzy.

Budżet środków europejskich funkcjonuje od 2010 r. Zawarte w nim dochody i podlegające refundacji wydatki przeznaczone na realizację programów finansowanych z udziałem środków europejskich (z wyłączeniem środków przeznaczonych na realizację projektów pomocy technicznej) określone zostały w ustawie z dnia 27 VIII 2009 r. o finansach publicznych; według ustawy z dnia 30 VI 2005 r. środki te do 2009 r. ujmowane były w budżecie państwa. Na dochody budżetu środków europejskich składają się:

- 1) środki pochodzące z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rybackiego;
- 2) niepodlegające zwrotowi środki z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA): Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009—2014, Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2009—2014, Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy;
- 3) środki na realizację Wspólnej Polityki Rolnej.

Objaśnienia znaków umownych

Kreska /-/ – zjawisko nie wystąpiło

Zero (0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5

(0,0) – zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,05

Znak (x) – wypełnienie pozycji, ze względu na układ tablicy jest niemożliwe lub niecelowe

„W tym” – oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy

WYNIKI BADAŃ – SYNTEZA

1. Dochody i wydatki jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego

1.1. Dochody

W 2013 r. **dochody ogółem** budżetów jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego wyniosły łącznie 11507,8 mln zł, co oznacza ich wzrost o 716,8 mln zł, tj. o 6,6% w porównaniu z rokiem wcześniejszym. Dochody te, w przeciwieństwie do 2012 r., rosły szybciej niż średnio w kraju (o 3,4%). Spadek dochodów miał miejsce jedynie w budżecie samorządu województwa (o 8,6%), natomiast najwyższy wzrost dochodów (o 17,8%) odnotowano w budżetach miast na prawach powiatu, który znacznie przewyższał roczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (0,8%).

Dochody jednostek samorządowych województwa łódzkiego stanowiły 6,3% dochodów ogółem wszystkich jednostek samorządowych w kraju (6,1% w 2012 r.).

W **strukturze dochodów według kategorii jednostek samorządowych** województwa łódzkiego odnotowano niewielkie zmiany, w odniesieniu do 2012 r. W 2013 r. dochody budżetów gmin stanowiły 44,8%, miast na prawach powiatu – 36,2%, powiatów – 12,4% i województwa samorządowego – 6,5%, podczas gdy w 2012 r. było to odpowiednio: 46,6%, 32,8%, 12,9% i 6,5%.

W 2013 r. w strukturze dochodów jednostek samorządowych w kraju dochody gmin stanowiły 43,6%, miast na prawach powiatu – 35,0%, powiatów – 12,6%, a województwa – 8,8%.

W 2013 r. **na 1 mieszkańca** województwa łódzkiego z dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadło 4570,60 zł (o 303,07 zł więcej niż w 2012 r.), przy czym w gminach – 3074,58 zł (o 81,33 zł więcej), w miastach na prawach powiatu – 4961,22 zł (o 782,91 zł więcej), w powiatach – 852,53 zł (o 22,08 zł więcej) i z budżetu samorządu – 298,44 zł (o 26,59 zł mniej). Na każdym szczeblu budżetów samorządów wartości tego wskaźnika były niższe od przeciętnych w kraju.

Na 1 mieszkańca kraju w 2013 r. z dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadło 4764,85 zł, przy czym z budżetów gmin – 3098,94 zł, miast na prawach powiatu – 5067,14 zł, powiatów – 893,47 zł i z budżetów samorządów – 418,69 zł.

Struktura dochodów ogółem według rodzajów ulega corocznie nieznacznym zmianom, wywoływanym zarówno przez nowe regulacje prawne, jak również poprzez zmianę jednego ze źródeł, najczęściej dotacji. Taką sytuację odnotowano w 2013 r., w którym w ogólnej strukturze dochodów jednostek samorządowych, w województwie łódzkim w relacji do roku poprzedniego, zwiększył się udział dochodów własnych z 51,8% do 53,5%, a obniżył udział subwencji z 27,5% do 25,9% oraz dotacji z 20,7% na 20,6%.

W 2013 r. **dochody własne** łódzkich jednostek samorządowych wyniosły 6157,2 mln zł i były o 10,2% wyższe niż w roku poprzednim. Tworzyły je głównie wpływy z podatków od osób fizycznych i prawnych (38,5%), z podatku od nieruchomości (20,8%) oraz dochodów z majątku (10,1%).

Do budżetów jednostek samorządowych województwa łódzkiego w 2013 r. wpłynęło 2371,7 mln zł (o 4,7% więcej niż przed rokiem) z tytułu udziałów w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, czyli podatku dochodowego od osób fizycznych PIT (1997,2 mln zł) i podatku dochodowego od osób prawnych CIT (374,4 mln zł). Wyższe dochody z tego tytułu, a zwłaszcza z podatku PIT, przekładające się na zwiększony udział w dochodach własnych, najbardziej widoczne były w budżetach powiatów i gmin. Natomiast tendencji tej nie stwierdzono w budżetach miast na prawach powiatu, z uwagi na silniejszy wpływ pozostałych źródeł dochodów własnych.

Istotne znaczenie w tworzeniu dochodów własnych jednostek samorządowych województwa łódzkiego w 2013 r. stanowiły również wpływy z podatku od nieruchomości. Z tego tytułu, do budżetów gmin i miast na prawach powiatu wpłynęło 1283,0 mln zł (o 80,0 mln zł więcej niż przed rokiem), ale ich udział w dochodach własnych ogółem zmniejszył się z 21,5% w 2012 r. do 20,8% w 2013 r.

Kolejne źródło dochodów własnych stanowią dochody z majątku, które w porównaniu z rokiem poprzednim, zwiększyły o 283,4 mln zł, a ich udział w tworzeniu dochodów własnych wzrósł z 6,1% do 10,0%. Znacznie zmniejszył się natomiast udział dochodów z najmu i dzierżawy w dochodach z majątku ogółem (z 39,3% w 2012 r. do 22,1% w 2013 r.).

Dochody własne tworzą również środki, określane jako pozostałe dochody, wśród których znajdują się środki na dofinansowanie zadań własnych pozyskane ze źródeł pozabudżetowych. W 2013 r. z tego tytułu wpłynęło o 759,5 mln zł mniej środków niż przed rokiem, a ich udział w dochodach własnych obniżył się do 11,1%.

Z uwagi na to, że dochody własne jednostek samorządowych zwiększyły się o 572,3 mln zł w porównaniu z osiągniętymi w 2012 r., to w przeliczeniu na 1 mieszkańca ich wzrost wyniósł aż 236,82 zł i znacznie przewyższył wzrost dla Polski (o 124,17 zł).

W 2013 r. na 1 mieszkańca województwa łódzkiego z dochodów własnych ogółem jednostek samorządowych przypadało 2445,48 zł (o 236,82 zł więcej niż przed rokiem), przy czym w gminach była to kwota 1563,34 zł (o 80,73 zł więcej), w miastach na prawach powiatu – 3210,66 zł (o 517,39 zł więcej), w powiatach – 277,94 zł (o 7,97 zł więcej), a z budżetu samorządu województwa – 147,28 zł (o 6,32 zł więcej). W 2013 r. przeciętne dochody własne przypadające na 1 mieszkańca województwa łódzkiego okazały się wyższe niż przeciętnie w Polsce. Z wyjątkiem dochodów własnych samorządu województwa relacja ta była korzystniejsza na wszystkich szczeblach samorządowych.

Na 1 mieszkańca kraju w 2013 r. z dochodów własnych ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadało 2384,31 zł, przy czym z budżetów gmin – 1492,34 zł, miast na prawach powiatu – 3160,92 zł, powiatów – 266,90 zł i z budżetów samorządu – 163,71 zł.

Za znaczące źródło dochodów jednostek samorządowych uznaje się **dotacje**. Mimo wzrostu ogólnej kwoty dotacji, rok 2013 okazał się kolejnym, w którym obniżył się udział tego źródła w strukturze dochodów ogółem budżetów samorządów o 0,1% do 20,6%. Do budżetów jednostek w województwa łódzkiego wpłynęło 2367,5 mln zł dotacji ogółem (o 129,3 mln zł więcej niż przed rokiem), tj. o 5,8% więcej niż w 2012 r. Obniżenie dotacji dotyczyło jedynie budżetów gmin i samorządu, które otrzymały z tego tytułu odpowiednio o 2,7 mln zł i 97,4 mln zł mniej niż rok wcześniej.

W niewielkim stopniu zmieniła się struktura dotacji: spadł udział dotacji celowych (o 0,8 p. proc.), a zwiększył się udział dotacji §§ 200, 620 (o 1,0 p. proc.). Do budżetów gmin trafiło 43,9% dotacji ogółem, natomiast do miast na prawach powiatu, powiatów i województwa samorządowego przekazano odpowiednio: 31,3%, 13,8% i 11,0%.

W stopniu niewiele wyższym niż przed rokiem, budżety jednostek samorządowych województwa łódzkiego zasiły środki w postaci **subwencji**. W 2013 r. z tego tytułu wpłynęło 2983,1 mln zł, czyli o 0,5% więcej niż przed rokiem, a udział w dochodach ogółem spadł z 27,5% w 2012 r. do 25,9%. Rozdział subwencji na budżety poszczególnych kategorii jednostek samorządowych pozostał na poziomie zbliżonym do 2012 r. W niewielkim stopniu wzrósł udział subwencji wyrównawczej (o 1,1 p. proc.), a spadły udziały subwencji oświatowej i rekompensującej (odpowiednio o 0,5 i 0,4 p. proc.). Udział subwencji równoważącej pozostał na poziomie sprzed roku.

1.2. Wydatki

W 2013 r. **wydatki ogółem** jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego wyniosły 11650,1 mln zł, czyli o 573,6 mln zł więcej niż w roku poprzednim. Ich wzrost wyniósł 5,2% i był znacznie większy niż w kraju (o 1,9%). Wzrost wydatków zanotowano w budżetach miast na prawach powiatu (o 14,9%), gmin (o 2,6%) oraz powiatów (o 1,6%), w budżecie województwa natomiast wystąpiła redukcja wydatków (o 16,6%).

Wydatki jednostek samorządowych województwa łódzkiego stanowiły 6,3% wydatków ogółem wszystkich jednostek samorządowych w kraju (6,1% w 2012 r.).

W strukturze wydatków ogółem województwa łódzkiego według kategorii jednostek, wydatki gmin stanowiły 43,7%, a miast na prawach powiatu, powiatów i samorządu województwa odpowiednio: 37,7%, 12,1% i 6,5%.

Na 1 mieszkańca województwa łódzkiego w 2013 r. z wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadło 4627,11 zł (o 246,70 zł więcej niż w 2012 r.), przy czym w gminach – 3033,21 zł (o 84,87 zł więcej), w miastach na prawach powiatu – 5228,53 zł (o 715,99 zł więcej), w powiatach – 843,71 zł (o 15,12 zł więcej) i z budżetu samorządu województwa – 299,21 zł (o 57,84 zł mniej). Wszystkie wskaźniki, z wyjątkiem kwoty wydatków w miastach na prawach powiatu, okazały się niższe od przeciętnych w kraju.

Na 1 mieszkańca kraju w 2013 r. z wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadło 4774,73 zł, przy czym z budżetów gmin – 3075,68 zł, miast na prawach powiatu – 5125,22 zł, powiatów – 887,23 zł i z budżetów województw samorządowych – 429,25 zł.

W strukturze wydatków zwiększył się udział wydatków majątkowych (w tym inwestycyjnych), co przełożyło się na spadek udziału wydatków bieżących.

Wydatki bieżące w wysokości 9250,5 mln zł stanowiły 79,4% wydatków ogółem, wobec 81,9% w 2012 r. Nie zmienił się sposób rozdysponowania wydatków bieżących, główne składniki, tj. wynagrodzenia i ich pochodne oraz zakup materiałów i usług, stanowiły podobny udział co przed rokiem (46,2% i 23,5%).

Wydatki majątkowe w wysokości 2399,5 mln zł były o 391,5 mln zł wyższe niż przed rokiem i stanowiły 20,6% wydatków ogółem (w 2012 r. – 18,1%). Na inwestycje przeznaczono 87,9% ogólnej kwoty wydatków majątkowych.

W 2013 r. nie zmieniły się główne kierunki rozdysponowania środków budżetowych. Nadal najwięcej środków rozdysponowano na zadania z działów: oświata i wychowanie

(29,5% wydatków ogółem), transport i łączność (15,4%) oraz pomoc społeczna razem z pozostałymi zadaniami w zakresie polityki społecznej (14,7%).

1.3. Wynik finansowy

Wzrost poziomu dochodów większy niż wzrost poziomu wydatków spowodował, że w 2013 r. w województwie łódzkim zwiększyła się liczba jednostek samorządowych, które zakończyły rok nadwyżką budżetową, lub których deficyt budżetowy został zredukowany. Zagregowany wynik budżetów wszystkich jednostek nadal miał wartość ujemną – minus 142,3 mln zł, ale wobec wyniku z 2012 r. (minus 285,4 mln zł) oznacza to jego 2-krotną redukcję. Zmniejszenie deficytu miało miejsce w budżetach miast na prawach powiatu i w budżecie samorządu województwa (odpowiednio o 58,6 mln zł i 79,0 mln zł). W budżetach gmin, które, mimo że zakończyły rok nadwyżką budżetową, nastąpiło pogorszenie wyniku finansowego (o 6,1 mln zł). Budżety powiatów natomiast odnotowały znaczący wzrost nadwyżki budżetowej w stosunku do 2012 r (o 11,7 mln zł).

W kraju jednostki samorządu terytorialnego wszystkich szczebli zamknęły rok 2013 deficytem budżetowym w wysokości minus 380,4 mln zł, co w odniesieniu do roku poprzedniego oznacza 8-krotną redukcję deficytu (za 2012 r. łączny deficyt budżetowy wynosił minus 3045,8 mln zł).

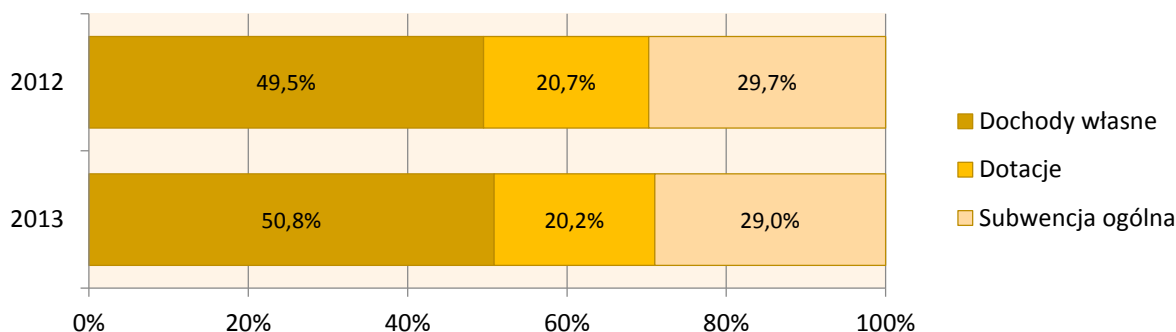
2. Dochody, wydatki i wynik finansowy budżetów gmin województwa łódzkiego

2.1. Dochody

W 2013 r. budżety gmin województwa łódzkiego uzyskały **dochody** w wysokości 5158,2 mln zł, czyli o 2,5% wyższe niż przed rokiem. Wzrost dochodów, w porównaniu z 2012 r. zanotowano we wszystkich typach gmin w województwie łódzkim, w tym największy w gminach miejskich (o 5,7%) i w gminach miejsko-wiejskich (o 3,0%) i był on wyższy niż wzrost dochodów uzyskany przez gminy w kraju. W gminach wiejskich zanotowano wzrost o 0,4% (w kraju – wzrost o 2,1%).

Wykres 1. Struktura dochodów budżetów gmin

Wzrost dochodów w gminach województwa łódzkiego był silnie zróżnicowany. Spośród 177 gmin, w 92 jednostkach dochody rosły szybciej niż przeciętnie, a 68 gmin nie osiągnęło poziomu dochodów z 2012 r. W 2013 r. najwyższy wzrost dochodów miał miejsce w gminie miejsko-wiejskiej Poddębice (o 45,4%) oraz w gminach wiejskich: Sulmierzyce (o 40,6%), Skomlin (o 37,2%) i Zapolice (o 34,9%). Najgłębszy spadek dochodów odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Uniejów (o 53,6%) oraz w gminach wiejskich: Góra Świętej Małgorzaty (o 32,4%) i Nowe Ostrowy (o 22,5%).

W 2013 r. udział dochodów gmin województwa łódzkiego w dochodach gmin ogółem w kraju wyniósł 6,4%, czyli tyle co w 2012 r.

W 2013 r. w gminach województwa łódzkiego **na 1 mieszkańca** z dochodów ogółem przypadało średnio 3074,58 zł (o 81,33 zł więcej niż w 2012 r.), przy czym w gminach miejskich – 2744,49 zł (o 164,73 zł więcej), w miejsko-wiejskich – 2990,84 zł (o 88,31 zł więcej) i wiejskich – 3369,89 zł (o 12,18 zł więcej). W grupie o dochodach wyższych od średnich dla województwa znalazły się 64 gminy. Najwyższe dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiły w gminach wiejskich: Kleszczów (45831,66 zł), Rząśnia (7361,73 zł) i Szczerców (5848,71 zł) oraz w gminach miejskich: Piotrków Trybunalski (5215,01 zł) i Łódź (4997,12 zł), a najniższe dochody odnotowano w gminach: miejsko-wiejskiej Koluszki (2352,40 zł), miejskiej Pabianice (2359,81 zł) oraz wiejskiej Głowno (2421,27 zł). W porównaniu z przeciętnymi wartościami dochodów na 1 mieszkańca w kraju, gminy miejskie i miejsko-wiejskie uzyskały gorsze wyniki, wyjątek stanowiły gminy wiejskie, w których średnie dochody przypadające na 1 mieszkańca były wyższe o 146,91 zł niż przeciętne w kraju.

Na 1 mieszkańca gmin w kraju z dochodów ogółem gmin w 2013 r. przypadło przeciętnie 3098,94 zł, przy czym w gminach miejskich – 2941,91 zł, miejsko-wiejskich – 3052,29 zł i wiejskich – 3222,98 zł.

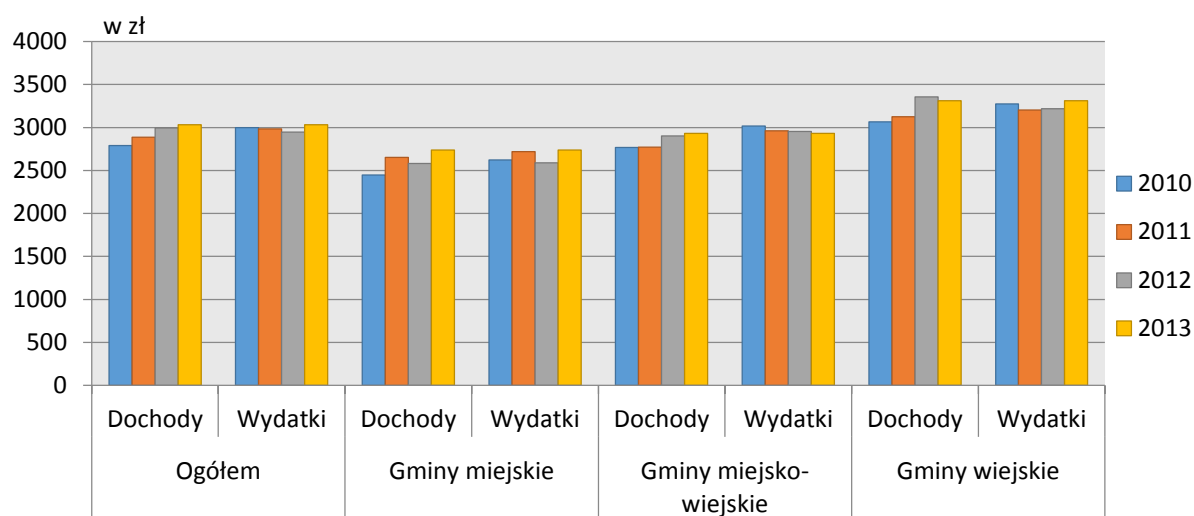
W 2013 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, nieznacznie zmieniła się struktura dochodów gmin ogółem według rodzajów, zwiększył się udział dochodów własnych, a zmniejszył udział dotacji i subwencji.

Dochody własne gmin w 2013 r. wyniosły 2622,8 mln zł i były o 5,2% wyższe niż w 2012 r. (w kraju wzrost o 5,5%). Tempo zmian dochodów było silnie zróżnicowane. W 138 gminach zanotowano wzrost dochodów, z czego w 109 gminach wzrost dochodów okazał się wyższy od przeciętnego, w jednej gminie poziom dochodów nie uległ zmianie w stosunku do roku poprzedniego, a w 38 gminach nastąpił jego spadek. Najwyższy wzrost odnotowano w gminach wiejskich: Zapolice (o 65,5%), Masłowice (o 63,7%) oraz Skomlin (o 57,6%). Największy spadek dochodów odnotowano w gminach wiejskich: Nowe Ostrowy (spadek o 35,9%) i Maków (o 34,2%) oraz w gminie miejsko-wiejskiej Uniejów (o 30,9%).

Dochody własne stanowiły 50,8% dochodów ogółem. Ich udział był wyższy niż w 2012 r. w gminach miejsko-wiejskich (50,2%) i wiejskich (45,8%), a w gminach miejskich spadł poniżej poziomu krajowego dla tego typu gmin (59,5% w województwie wobec 60,7% w kraju). Wśród łódzkich gmin nie zmieniły się również gminy z najwyższym udziałem dochodów własnych w dochodach ogółem. Dochody własne, stanowiące więcej niż połowę dochodów ogółem, wykazały 52 gminy, przy czym najwyższy udział zanotowały gminy: wiejska Kleszczów (96,9%), miejsko-wiejska Rzgów (76,3%) oraz wiejska Rząśnia (72,8%). Najniższy udział dochodów własnych wystąpił w gminach wiejskich: Kocierzew Południowy (17,7%), Brąszewice (22,1%) i Poświętne (22,3%).

W 2013 r. **na 1 mieszkańca** gmin województwa łódzkiego z dochodów własnych przypadło średnio 1563,34 zł (o 80,73 zł więcej niż w 2012 r.), przy czym w gminach miejskich – 1633,89 zł (o 81,77 zł więcej), w miejsko-wiejskich – 1500,66 zł (o 136,03 zł więcej) i wiejskich – 1542,48 zł (o 51,23 zł więcej). Wskaźniki osiągnięte przez gminy miejskie i miejsko-wiejskie były niższe od średnich wyników w kraju dla tych rodzajów gmin. Natomiast wskaźnik uzyskany w gminach wiejskich przewyższał średnie wartości w kraju, a różnica ta wyniosła 242,34 zł w 2013 r.

Wykres 2. Dochody i wydatki budżetów gmin na 1 mieszkańca

Wśród gmin, najwyższe dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2013 r. wystąpiły w gminie wiejskiej Kleszczów (44392,11 zł), a najniższe w gminie wiejskiej Kocierzew Południowy (595,89 zł). W relacji do 2012 r. nie stwierdzono znaczących różnic w tym zakresie. Liczba gmin, w których dochody własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca przewyższały przeciętną wartość w województwie wzrosła z 38 do 42 gmin, a granicę 2000 zł przekroczyło 17 gmin.

Na 1 mieszkańca gmin w kraju z dochodów własnych gmin w 2013 r. przypadło przeciętnie 1492,34 zł, przy czym w gminach miejskich – 1785,86 zł, miejsko-wiejskich – 1530,10 zł i wiejskich – 1300,14 zł.

W 2013 r. nie zmieniły się główne źródła dochodów własnych. Składały się na nie: wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (33,6%), wpływy z podatku od nieruchomości (31,7%) oraz dochody z majątku (6,0%).

Wśród gmin widoczne było silne zróżnicowanie w zakresie zmian we wpływach z **podatku dochodowego PIT i CIT**. W 2013 r. do budżetów gmin z tego tytułu wpłynęło łącznie 881,2 mln zł (831,3 mln zł – PIT i 49,9 mln zł – CIT), czyli o 6,9% więcej niż rok wcześniej. Wzrost wyższy niż przeciętny odnotowano w 94 gminach, a najwyższy wystąpił w gminach wiejskich: Zapolice (wzrost o 73,3%), Bedlno (o 50,7%) i Masłowice (o 40,0%). Równocześnie, w budżetach gmin wiejskich: Wielgomłyny, Głowno i Kielczygłów, wpływy z podatków okazały się znacznie niższe niż w 2012 r. (odpowiednio o 11,2%, 10,2% i 8,8%).

Silne zróżnicowanie tempa wzrostu wystąpiło także w przypadku **podatku od nieruchomości**. W 2013 r. gminy uzyskały dochody z tego tytułu w wysokości 832,7 mln zł, czyli średnio o 8,0% więcej niż rok wcześniej, a najwyższy wzrost tego podatku odnotowano w gminach wiejskich: Regnów (o 179,9%) i Zapolice (o 126,6%). Zmniejszenie dochodów z tytułu podatku od nieruchomości zanotowano w 19 gminach, a najgłębszy spadek wystąpił w gminach wiejskich: Chąšno (o 18,4%), Sokolniki (o 15,6%) i Maków (o 14,4%).

W relacji do 2012 r., wzrosły również **wpływy z innych podatków** tworzących dochody własne gmin: podatku rolnego – o 6,6%, leśnego – o 0,8%, od środków transportowych – o 4,1% oraz od czynności cywilnoprawnych – o 0,1%, ale nie spowodowało to istotnej zmiany w strukturze dochodów własnych.

W 2013 r. do budżetów gmin wpłynęła kwota 156,2 mln zł pochodząca z **dochodów z majątku**, tj. o 0,6% więcej niż w 2012 r. Dochody z tego tytułu większe niż przed rokiem osiągnęło 99 gmin, a w gminach wiejskich Łęczycza i Piątek odnotowano wzrost ponad 10-krotny.

Mniej środków niż przed rokiem wpłynęło do budżetów gmin ze **źródeł pozabudżetowych**. W 2013 r. łączna ich kwota wyniosła 74,5 mln zł, a ich udział w swoich dochodach wykazały 124 gminy. Najwyższą kwotę tych dochodów uzyskała gmina miejsko-wiejska Aleksandrów Łódzki (23,2 mln zł), w dalszej kolejności – Łódź (4,4 mln zł) oraz gminy wiejskie: Sulmierzyce i Szczerców (po 2,5 mln zł). W budżecie gminy wiejskiej Budziszewice środki pochodzące ze źródeł pozabudżetowych stanowiły ponad połowę ogólnej kwoty dochodów własnych.

Kolejnym źródłem dochodów ogółem gmin są **dotacje**. W 2013 r. do budżetów gmin województwa łódzkiego przekazano łącznie 1040,4 mln zł, czyli o 2,7 mln zł mniej niż w 2012 r., przez co zmniejszył się ich udział w strukturze dochodów ogółem (z 20,7% do 20,2%). W łącznej kwocie dotacji przeważały dotacje celowe (z budżetu państwa, z funduszy celowych i z pozostałych źródeł), które stanowiły 75,2% całości dotacji, natomiast dotacje przekazane w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich i innych środków zagranicznych niepodlegających zwrotowi oraz płatności z budżetu środków europejskich (§§ 200 i 620) stanowiły 24,8%. Dotacje §§ 200 i 620 w przeważającej mierze przeznaczone były na inwestycje (83,5%).

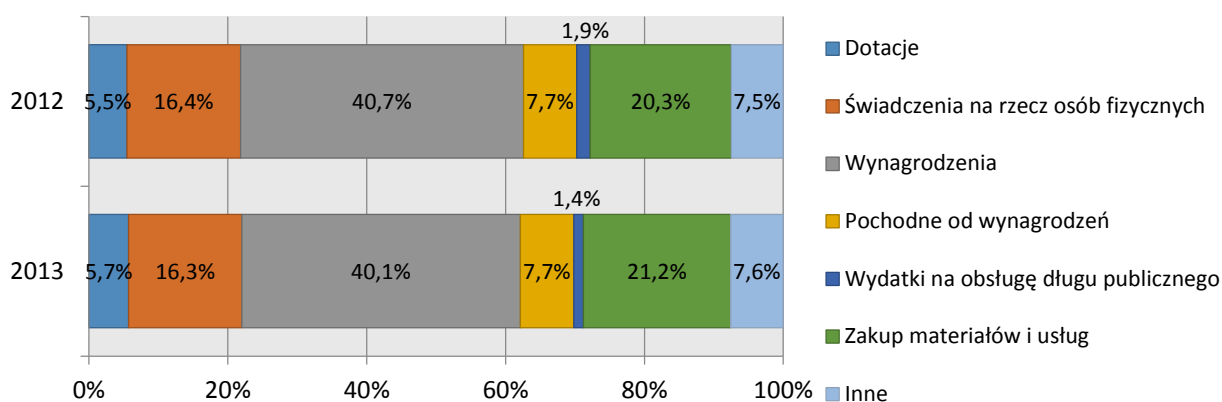
Udział dotacji w tworzeniu dochodów ogółem był silnie zróżnicowany w poszczególnych gminach. W gminie miejsko-wiejskiej Poddębice stanowiły blisko połowę dochodów ogółem, natomiast w gminie wiejskiej Kleszczów zaledwie 0,6% łącznych dochodów.

W 2013 r., w porównaniu z 2012 r., udział **subwencji** w dochodach ogółem gmin województwa łódzkiego zmniejszył się z 29,7% do 29,0%. Do ich budżetów wpłynęło z tego tytułu 1494,9 mln zł (o 2,1 mln zł mniej niż rok wcześniej). W stosunku do roku poprzedniego, spadła liczba gmin (z 30 do 21), w których tylko to źródło stanowiło więcej niż połowę dochodów ogółem – najwyższy udział odnotowano w gminach wiejskich: Pątnów (57,2%), Poświętne (56,2%) i Siemkowice (55,7%), a w gminie wiejskiej Kleszczów subwencja stanowiła zaledwie 2,5% dochodów ogółem. W 2013 r. w budżetach 5 gmin przyznana subwencja występowała w całości jako subwencja oświatowa.

2.2. Wydatki

W 2013 r. **wydatki ogółem** gmin województwa łódzkiego wyniosły 5088,8 mln zł i były o 131,0 mln zł wyższe niż w 2012 r., tj. o 2,6%. Wydatki ogółem powyżej poziomu sprzed roku odnotowano w gminach miejskich i wiejskich (odpowiednio o 5,0% i 2,9%), natomiast w gminach miejsko-wiejskich były o 0,9% niższe. Wzrost wydatków gmin województwa łódzkiego był wyższy niż średnio w Polsce (wzrost o 1,2%), przy czym w kraju wydatki wyższe niż w 2012 r. odnotowano w budżetach gmin miejsko-wiejskich i wiejskich. Wzrósł również udział wydatków łódzkich gmin w wydatkach gmin ogółem w kraju z 6,3% w 2012 r. do 6,4% w 2013 r.

Wykres 3. Struktura wydatków bieżących budżetów gmin

Spośród 177 gmin poziom wydatków wyższy niż w 2012 r. zrealizowano w 107, a najwyższy wzrost zanotowano w gminach wiejskich: Sulmierzyce (o 66,8%) i Kocierzew Południowy (o 38,9%) oraz w gminie miejsko-wiejskiej Poddębice (o 54,6%). Gmina wiejska Uniejów zrealizowała wydatki na poziomie $\frac{1}{3}$ wydatków z roku poprzedniego.

Na 1 mieszkańca gmin w województwa łódzkiego w 2013 r. z wydatków ogółem przypadało średnio 3033,21 zł (o 84,87 zł więcej niż w 2012 r.), przy czym w gminach miejskich – 2737,80 zł (o 147,25 zł więcej), w miejsko-wiejskich – 2931,19 zł (o 23,89 zł mniej) i wiejskich – 3311,69 zł (o 92,73 zł więcej). Wydatki wyższe od średnich odnotowano w 63 gminach. Najwyższe wydatki ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiły, podobnie jak przed rokiem, w gminie wiejskiej Kleszczów (39367,09 zł) oraz w gminach wiejskich: Rząśnia (7302,36 zł) i Sulmierzyce (6325,03 zł), a najniższe odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej Sulejów (2248,71 zł) i gminach wiejskich: Głowno (2285,97 zł) oraz Rawa Mazowiecka (2315,19 zł).

W porównaniu z przeciętnymi wydatkami na 1 mieszkańca w kraju, w gminach województwa łódzkiego poziom tych wydatków był niższy w gminach miejskich i miejsko-wiejskich, wyjątkiem były gminy wiejskie, w których średnie wydatki przypadające na 1 mieszkańca o 119,59 zł przekroczyły średnie wydatki w kraju.

Na 1 mieszkańca gmin w kraju z wydatków ogółem gmin w 2013 r. przypadało przeciętnie 3075,68 zł, przy czym w gminach miejskich – 2914,10 zł, miejsko-wiejskich – 3041,66 zł i wiejskich – 3192,10 zł.

Struktura wydatków ogółem według rodzajów ilustruje, jaka ich część w 2013 r. przeznaczona była na prowadzenie bieżącej działalności gminy, czyli na wydatki o charakterze stałym, a jaką część przeznaczono na działalność inwestycyjną. Wzrost wydatków ogółem spowodowany był wzrostem wydatków bieżących, na które w 2013 r. z budżetów gmin przekazano 4198,5 mln zł, czyli o 3,8% więcej niż przed rokiem. Ich udział w wydatkach ogółem zwiększył się do 82,5% (w 2012 r. – 81,6%), przy czym w gminach miejskich stanowił 85,3%, w gminach miejsko-wiejskich – 80,8%, a w gminach wiejskich – 81,5%. Podobne tendencje widoczne były także w skali kraju – udział wydatków bieżących w wydatkach ogółem był tu wyższy niż w województwie łódzkim dla każdego typu gmin.

W 2013 r. w **wydatkach bieżących** dominowały wydatki na wynagrodzenia i ich pochodne, które stanowiły blisko połowę tych wydatków (47,8%), przy czym w 89 gminach przekroczyły granicę 50,0%; najwięcej w gminie miejsko-wiejskiej Pajęczno (60,6%) oraz w gminach wiejskich: Nowa Brzeźnica (60,1%) i Sokolniki (58,6%). Najmniejszy udział

zanotowano gminach wiejskich: Kleszczów (12,3%), Łowicz (37,2%) oraz Bolesławiec (38,2%). Mniej środków niż przed rokiem przeznaczono na świadczenia na rzecz osób fizycznych (684,8 mln zł wobec 663,5 mln zł w 2012 r.), co stanowiło 16,3% wydatków bieżących (16,4% w 2012 r.). Wydatki związane z zakupem materiałów i usług w kwocie 888,9 mln zł były wyższe niż rok wcześniej o 8,2% i stanowiły 21,2% wydatków bieżących (przed rokiem 20,3%).

W 2013 r. w budżetach gmin województwa łódzkiego szczególnie widoczne było obniżenie **wydatków majątkowych**, na które przeznaczono 890,3 mln zł, czyli o 21,4 mln zł mniej niż w 2012 r. Stanowiły one 17,5% wydatków ogółem i prawie w całości przeznaczone zostały na inwestycje. Na **wydatki inwestycyjne** gminy przeznaczyły 878,9 mln zł, z czego 217,2 mln zł pochodziło z budżetów gmin miejskich, 215,2 mln zł – z gmin miejsko-wiejskich i 446,6 zł – z gmin wiejskich. Obciążenie budżetów gmin wydatkami inwestycyjnymi okazało się bardzo zróżnicowane. W gminie miejsko-wiejskiej Poddębice udział ten wyniósł 52,1%, a w gminach wiejskich: Sulmierzyce i Daszyna odpowiednio 47,8% i 47,5%. W trzech gminach wiejskich: Świnice Warckie, Zadzim i Bielawy wydatki na inwestycje nie przekroczyły 2,0% wydatków gminy ogółem.

Zmniejszenie skali prowadzonych inwestycji, widoczne we wszystkich typach gmin, przełożyło się na obniżenie wielkości środków przekazanych na ten cel w przeliczeniu **na 1 mieszkańca**. W 2013 r. na 1 mieszkańca gmin województwa łódzkiego z wydatków inwestycyjnych przypadło średnio 523,90 zł (o 7,97 zł mniej niż przed rokiem), przy czym w gminach miejskich – 388,50 zł (o 52,52 zł więcej), w miejsko-wiejskich – 559,24 zł (o 92,59 zł mniej) i wiejskich – 608,49 zł (o 10,55 zł mniej). W 2013 r. wydatki inwestycyjne przekraczające 2000 zł wystąpiły w 6 gminach, w tym najwyższe w gminie wiejskiej Kleszczów (9665,22 zł). Równocześnie, w gminie wiejskiej Świnice Warckie kwota środków przekazanych na inwestycje w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 6,74 zł.

Na 1 mieszkańca gmin w kraju z wydatków inwestycyjnych w 2013 r. przypadło przeciętnie 497,88 zł, przy czym w gminach miejskich – 405,11 zł, miejsko-wiejskich – 476,88 zł i wiejskich – 565,90 zł.

Niezmiennie pozostały główne kierunki wydatków gmin. W 2013 r. nadal najwięcej środków wydatkowano w trzech działach: oświata i wychowanie, pomoc społeczna oraz transport i łączność, w których zaangażowano 61,4% wydatków ogółem.

Na wydatki w dziale **oświata i wychowanie** w 2013 r. z budżetów gmin województwa łódzkiego przeznaczono 1836,2 mln zł, czyli o 0,7% więcej niż w 2012 r. Stanowiły one

36,1% wydatków ogółem, przy czym w gminie miejsko-wiejskiej Pajęczno oraz w dwóch gminach wiejskich: Nieborów i Nowa Brzeźnica przekroczyły połowę całego budżetu. Poniesione wydatki to głównie wydatki bieżące, gdyż wydatki majątkowe (w całości przeznaczone na inwestycje) stanowiły 3,6% łącznej wydatków na oświatę. Szeroko prowadzone inwestycje w oświacie wykazano w gminach wiejskich: Nieborów (34,5% łącznych wydatków w tym dziale) i Nowa Brzeźnica (28,6%) oraz w miejsko-wiejskiej Pajęczno (29,4%). Wśród wydatków bieżących wyraźnie przeważały wydatki na wynagrodzenia i ich pochodne, które pochłonęły 47,8% wydatków bieżących. Z ogólnej kwoty wydatków gmin zrealizowanych w dziale oświata i wychowanie 46,6% przeznaczona została na prowadzenie szkół podstawowych, natomiast na gimnazja i przedszkola przeznaczono odpowiednio 24,6% i 14,9%.

Z wydatków w dziale oświata i wychowanie, w 2013 r. **na 1 mieszkańca** gmin w województwie łódzkim przypadło średnio 1094,48 zł – najwięcej w gminach wiejskich: Kleszczów (4106,15 zł), Szczerców (2496,46 zł) i Rząśnia (1957,36 zł), a najmniej, podobnie jak przed rokiem, w gminach miejskich: Brzeziny (768,84 zł) i Konstantynów Łódzki (789,00 zł) oraz w gminie wiejskiej Krzyżanów (787,72 zł).

Na zadania w obszarze **pomocy społecznej**, czyli w ramach działów pomoc społeczna oraz pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, w 2013 r. z budżetów gmin przeznaczono 823,3 mln zł – o 27,4 mln zł więcej niż przed rokiem, ale z uwagi na wyższe wydatki ogółem, udział w ich strukturze wzrósł nieznacznie (z 16,1% do 16,2%). Wydatki w tych działach w różnym stopniu obciążały budżety gmin, najsilniej w gminie wiejskiej Aleksandrów (32,7% wydatków ogółem) oraz w gminach miejsko-wiejskich: Żychlin (28,2%) i Krośnice (26,6%). Równocześnie, w jedenastu gminach wydatki z obszaru pomocy społecznej nie przekroczyły poziomu 10% ogółu wydatków, a najniższy udział odnotowano w gminie wiejskiej Kleszczów (1,5%). Środki przeznaczone były głównie ośrodki pomocy społecznej i jako zasiłki i pomoc w naturze, opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osoby, które rezygnują z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny.

W 2013 r., w porównaniu z rokiem poprzednim, wzrosły wydatki zrealizowane w dziale **transport i łączność**. Kwota 461,4 mln zł rozdysponowana w tym dziale stanowiła 9,1% wydatków ogółem gmin (7,3% w 2012 r.). W 9 gminach udział tych wydatków w wydatkach ogółem okazał się dwukrotnie większy; największy zanotowano w gminie miejsko-wiejskiej Poddębice (28,8%), a najmniejszy w gminie wiejskiej Łanięta (0,5%).

W strukturze wydatków w tym dziale wyraźnie dominowały wydatki majątkowe (64,1%), które w całości przeznaczono na inwestycje. Wśród gmin widoczne były znaczne różnice w strukturze wydatków w dziale transport i łączność. W czterech gminach wiejskich: Andrespol, Rzaśnia, Wartkowice i Sulmierzyce oraz gminie miejsko-wiejskiej Poddębice wydatki inwestycyjne przekroczyły 95% i równocześnie w ośmiu gminach wiejskich: Bolesławiec, Czastary, Daszyna, Dąbrowice, Łanięta, Skomlin, Świnice Warckie i Zadzim poniesione wydatki finansowały wyłącznie działalność bieżącą.

2.3. Wynik finansowy

W budżetach gmin województwa łódzkiego rok 2013 zakończył się nadwyżką budżetową w wysokości 69,4 mln zł, ale była to kwota mniejsza niż osiągnięta w 2012 r. w którym nadwyżka wyniosła 75,5 mln zł. Wzrosła liczba gmin kończąca rok dodatnim wynikiem finansowym. Nadwyżkę budżetową wykazało 106 gmin (91 w 2012 r.).

3. Dochody, wydatki i wynik finansowy budżetów miast na prawach powiatu województwa łódzkiego

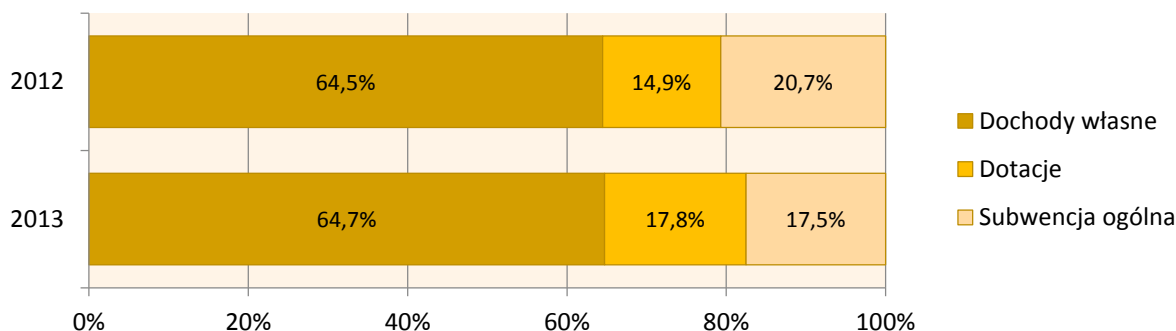
3.1. Dochody

W 2013 r. w budżetach miast na prawach powiatu województwa łódzkiego **dochody ogółem** wyniosły 4167,9 mln zł, czyli o 17,8% więcej niż przed rokiem. Wzrost dochodów odnotowano we wszystkich miastach, a najwyższy w Piotrkowie Trybunalskim (o 20,3%). Był to trzeci rok z rzędu, w którym dochody miast na prawach powiatu w województwie łódzkim rosły szybciej, niż przeciętnie w kraju w tym typie jednostek (w kraju wzrost o 4,8%). Udział dochodów miast na prawach powiatu województwa łódzkiego w dochodach dla tego typu jednostek w Polsce wzrósł z 5,8% w 2012 r. do 6,5% w 2013 r.

Z dochodów ogółem **na 1 mieszkańca** miast na prawach powiatu w 2013 r. przypadło średnio 4961,22 zł (o 782,91 zł więcej niż w 2012 r.). Najwyższy wskaźnik odnotowano w Piotrkowie Trybunalskim (5215,01 zł), a następnie w Łodzi (4997,12 zł) i Skierniewicach (4034,24 zł).

Na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w kraju w 2013 r. z dochodów ogółem przypadło przeciętnie 5067,14 zł.

Wykres 4. Struktura dochodów budżetów miast na prawach powiatu

Głównym źródłem wpływów do budżetów miast na prawach powiatu były dochody własne, których udział wynosił 64,7%, dotacje stanowiły 17,8%, a subwencje – 17,5%, wobec odpowiednio 64,5%, 14,9% i 20,7% w 2012 r.

Dochody własne łódzkich miast na prawach powiatu w 2013 r. wyniosły 2697,3 mln zł i były wyższe średnio o 18,2% w odniesieniu do roku poprzedniego. Najwyższy wzrost odnotowano w budżecie Łodzi (o 19,4%), ale także w budżecie Piotrkowa Trybunalskiego i Skierniewic zgromadzono więcej środków niż w roku poprzednim, stąd też ogólna dynamika tych dochodów w łódzkich miastach na prawach powiatu okazała się wyższa od średniej krajowej (wzrost o 7,1%). Nadal najwyższy udział dochodów własnych w dochodach ogółem miał miejsce w budżecie Łodzi (67,6%), natomiast najniższy w Piotrkowie Trybunalskim (44,9%).

W 2013 r. z dochodów własnych miast na prawach powiatu województwa łódzkiego na 1 mieszkańca przypadło średnio 3210,66 zł (o 517,39 zł więcej niż w roku poprzednim), przy czym w Łodzi – 3376,95 zł (o 575,27 zł więcej), w Piotrkowie Trybunalskim – 2341,42 zł (o 182,69 zł więcej), a w Skierniewicach – 2124,64 zł (o 200,66 zł więcej).

Na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w kraju w 2013 r. z dochodów własnych przypadło przeciętnie 3160,92 zł.

Nie zmieniły się główne źródła dochodów własnych. Składały się na nie wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych (35,0%), podatku od nieruchomości (16,7%), dochody z majątku (15,9%) oraz tzw. pozostałe dochody, składające się m.in.

ze środków na dofinansowanie własnych zadań pozyskanych ze źródeł pozabudżetowych oraz z wpływów z usług (29,1%).

Z tytułu **podatku dochodowego PIT i CIT** do budżetów miast na prawach powiatu wpłynęło łącznie 944,1 mln zł (873,4 mln zł z PIT i 70,7 mln zł z CIT), czyli 17,2 mln zł więcej niż w 2012 r. Wzrost ten wynikał ze znacznie wyższych wpływów z podatku PIT do budżetu Łodzi (wzrost o 13,6 mln zł) i Skierniewic (wzrost o 3,2 mln zł), których nie zdołały zniwelować niższe dochody z podatku CIT w Łodzi (spadek o 1,0 mln zł).

Znaczącym źródłem dochodów własnych były wpływy z **podatku od nieruchomości**, które w 2013 r. wyniosły łącznie 450,3 mln zł, czyli o 4,3% więcej niż przed rokiem. Ich udział w tworzeniu dochodów własnych okazał się zróżnicowany: w Łodzi stanowił 16,0%, w Piotrkowie Trybunalskim – 23,2%, a w Skierniewicach 21,0%.

Pozostałe dochody, w zbliżonym stopniu co w 2012 r., tworzyły dochody własne. W 2013 r. łączna ich kwota (784,1 mln zł) stanowiła 29,1% dochodów własnych łódzkich miast na prawach powiatu, a w porównaniu z 2012 r. zanotowano ich wzrost o 13,2%. Szczególnie duży wzrost dotyczył środków pochodzących ze źródeł pozabudżetowych wchodzących w skład pozostałych dochodów (o 32,7%).

Na dochody własne miast na prawach powiatu złożyły się również **dochody z majątku** (429,3 mln zł) i były one blisko 2-rotnie wyższe niż w 2012 r. Tak duże tempo wzrostu wynikało z ponad 3-krotnego wzrostu tych dochodów w budżecie Łodzi. W Piotrkowie Trybunalskim i Skierniewicach wzrost dochodów z majątku był niższy i wyniósł odpowiednio o 24,6% i 9,3%.

W porównaniu z 2012 r., znacznie wzrosła kwota **dotacji** zasilająca budżety miast na prawach powiatu województwa łódzkiego (o 41,0%). W 2013 r. wpłynęło 741,0 mln zł, z czego 312,1 mln zł skierowano na inwestycje. Dotacje celowe stanowiły 55,1% i przekazane były głównie z budżetu państwa na finansowanie zadań zleconych z zakresu administracji rządowej (62,1%) oraz na uzupełnienie środków finansujących zadania własne (33,8%). Dotacje otrzymywane z państwowych funduszy celowych w kwocie 2,0 mln zł stanowiły mniej niż 0,5% dotacji celowych ogółem i skierowane zostały prawie w całości do budżetu Łodzi i Piotrkowa Trybunalskiego. W 2013 r. odnotowano znacznie wyższe niż przed rokiem dotacje §§ 200 i 620 (wzrost o 192,8 mln zł). Największym beneficjentem tych środków była Łódź, która otrzymała 77,2% tych środków.

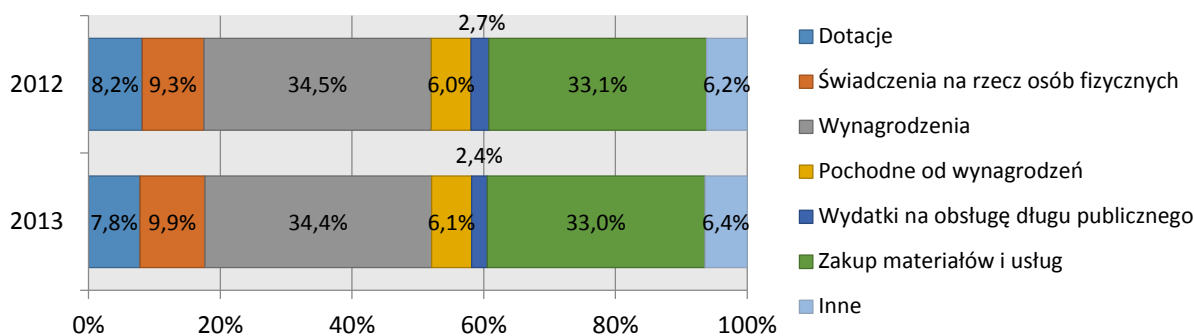
W 2013 r. do budżetów miast na prawach powiatu przekazano również środki w postaci **subwencji** ogólnej w kwocie 729,7 mln zł (o 2,6 mln zł więcej niż przed rokiem), jednak udział tego rodzaju dochodów w dochodach ogółem obniżył się z poziomu 20,7% do

17,5%. Przekazana subwencja prawie w całości (95,7%) to subwencja oświatowa. Wśród pozostałych części subwencji ogólnej w 2013 r. nie wystąpiła subwencja rekompensująca i wyrównawcza, a subwencję równoważącą w wysokości 27,1 mln zł przyznano wszystkim miastom, w tym największy odsetek trafił do Łodzi (65,0%).

3.2. Wydatki

W 2013 r. wydatki ogółem miast na prawach powiatu województwa łódzkiego wyniosły 4392,5 mln zł, tj. o 14,9% więcej niż w 2012 r. Największy wzrost poziomu wydatków zanotowano w Piotrkowie Trybunalskim (o 23,6%). Dynamika wydatków w tym mieście przewyższyła dynamikę dochodów ogółem, natomiast w Łodzi i Skierniewicach była niższa o odpowiednio 3,4 i 3,6 p. proc. W kraju wydatki wszystkich miast na prawach powiatu zwiększyły się o 1,9%.

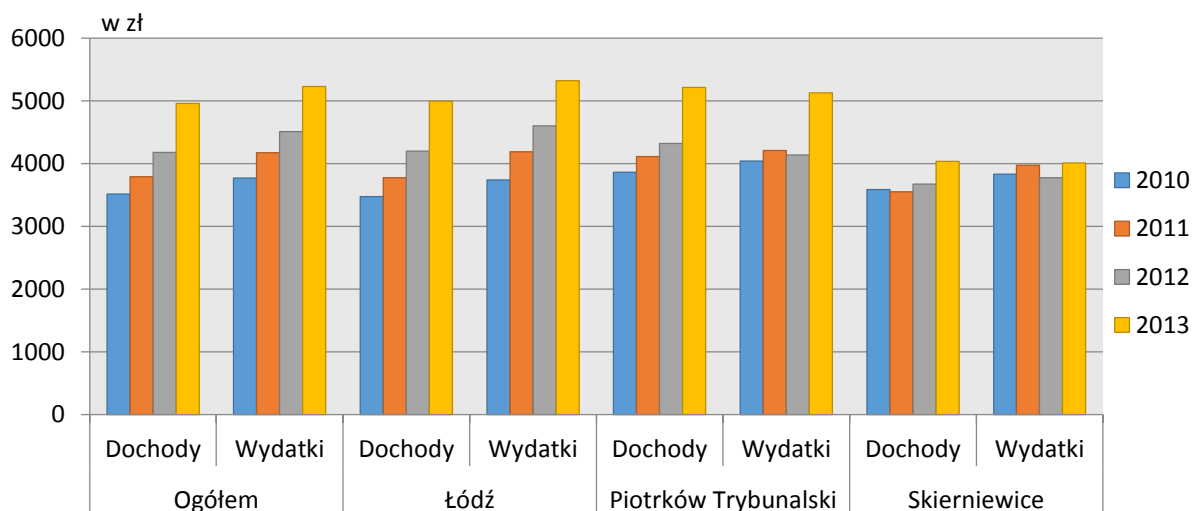
Wykres 5. Struktura wydatków bieżących budżetów miast na prawach powiatu

Z wydatków ogółem **na 1 mieszkańca** miast na prawach powiatu w 2013 r. przypadło średnio 5228,53 zł (o 715,99 zł więcej niż w 2012 r.), w tym z wydatków inwestycyjnych 1029,65 zł (o 347,89 zł więcej) – wskaźniki te dla łódzkich miast osiągnęły poziom wyższy niż średnie wskaźniki krajowe.

Na 1 mieszkańca miast na prawach powiatu w kraju w 2013 r. z wydatków ogółem przypadło przeciętnie 5125,22 zł, w tym z wydatków inwestycyjnych 903,91 zł.

Wykres 6. Dochody i wydatki budżetów miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca

W wydatkach ogółem, rozpatrywanych według rodzajów, odnotowano wzrost udziału **wydatków bieżących** z 73,4% w 2012 r. do 74,3% w 2013 r., przy czym w Skierniewicach wydatki bieżące znacznie przekroczyły średni poziom w województwie i stanowiły 84,6%. Wydatki bieżące w kwocie 3263,0 mln zł były wyższe niż w 2012 r. o 40,6 mln zł i rozdysponowane zostały głównie na wynagrodzenia i ich pochodne (40,5%), zakup materiałów i usług (33,0%) oraz dotacje (7,8%). Struktura tych trzech wymienionych rodzajów wydatków pozostała na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego. Wśród pozostałych rodzajów wydatków bieżących, spadły wydatki na obsługę długu publicznego – w porównaniu z 2012 r. o 10,4% i osiągnęły poziom 77,6 mln zł.

W wydatkach ogółem łódzkich miast na prawach powiatu wzrósł udział **wydatków majątkowych**. W 2013 r. stanowiły one 25,7% wydatków ogółem (wobec 15,7% w 2012 r.) Odwrotna tendencja widoczna była wśród ogółu miast na prawach powiatu w kraju (spadek udziału z 19,9% w 2012 r. do 19,1% w 2013 r.). Na wydatki majątkowe w 2013 r. przekazano 1129,5 mln zł, z czego na wydatki inwestycyjne 865,0 mln zł. Wyższe wydatki majątkowe odnotowano w budżetach wszystkich miast, a największy wzrost, miał miejsce w budżecie Piotrkowa Trybunalskiego (o 141,1%).

Główne kierunki wydatków miast na prawach powiatu były zbliżone do tych z 2012 r. W trzech działach: transport i łączność, oświata i wychowanie oraz pomoc społeczna wraz z pozostałymi zadaniami w zakresie polityki społecznej, rozdysponowano 59,1% wydatków ogółem.

Finansowanie zadań z zakresu **transportu i łączności** w 2013 r. pochłonęło 954,7 mln zł, czyli 21,7% ogólnej kwoty wydatków. W porównaniu z rokiem 2012, wydatki

były wyższe o 36,5%, przy czym w Łodzi wzrosły najwięcej – o 37,8%. Wydatki w tym dziale, w największym stopniu obciążały budżet Łodzi, z którego przekazano na ten cel 23,7% wydatków ogółem (w Skierniewicach – 12,8%, w Piotrkowie Trybunalskim – 7,0%). W porównaniu z 2012 r. zmieniła się struktura środków na finansowanie działań z zakresu **transportu i łączności**. Pieniądze przeznaczone były głównie na wydatki majątkowe (51,3% ogółu, a w 2012 r. – 34,2%). Wydatki bieżące stanowiły średnio 48,7%, podczas gdy rok wcześniej – 65,8%. Widoczne było znaczne zróżnicowanie w sposobie wykorzystania środków w tym dziale w poszczególnych miastach. Największe inwestycje realizowano w Skierniewicach, na wydatki majątkowe przekazano tam 74,4% kwoty wydatkowanej w tym dziale, natomiast w Łodzi i w Piotrkowie Trybunalskim były one mniejsze i wyniosły odpowiednio 51,5% i 22,9%.

Na podobnym poziomie jak przed rokiem, łódzkie miasta na prawach powiatu obciążone były finansowaniem zadań w zakresie **oświaty i wychowania**. Na ten cel przekazano 1065,3 mln zł, czyli 24,3% wydatków ogółem, które skierowano prawie w całości na finansowanie działalności bieżącej (98,8% ogółu wydatków). Subwencja oświatowa przekazana z budżetu państwa w kwocie 698,4 mln zł pokryła wydatki tego działu w 65,6%, a jej środków nie wystarczyło nawet na sfinansowanie wynagrodzeń i ich pochodnych w wysokości 764,3 mln zł.

Wydatki w obszarze **pomocy społecznej**, realizowane w ramach działów pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, w 2013 r. wyniosły łącznie 575,0 mln zł, co stanowiło 13,1% łącznych wydatków miast na prawach powiatu województwa łódzkiego. Środki przeznaczone zostały przede wszystkim na wydatki bieżące (99,5%).

3.3. Wynik finansowy

Miasta na prawach powiatu województwa łódzkiego rok 2013 zakończyły deficytem budżetowym w wysokości 224,6 mln zł. Na wyniku tym zaważył wysoki deficyt wykazany w budżecie Łodzi (minus 232,5 mln zł), którego nie zdołały zrekompensować dodatnie wyniki budżetów Piotrkowa i Skierniewic (odpowiednio 6,8 mln zł i 1,1 mln zł). Pomimo zmniejszania się deficytu budżetowego miast na prawach powiatu województwa łódzkiego, kwota ta była nadal bardzo istotna i w 2013 r. stanowiła 30,5% deficytu dla tego typu jednostek w kraju.

W kraju miasta na prawach powiatu zamknęły rok 2013 deficytem budżetowym w wysokości minus 736,0 mln zł, co w odniesieniu do roku poprzedniego oznacza redukcję deficytu o 70,4% (za 2012 r. łączny deficyt budżetowy wynosił minus 2483,8 mln zł).

4. Dochody, wydatki i wynik finansowy budżetów powiatów województwa łódzkiego

4.1. Dochody

W 2013 r. w budżetach powiatów województwa łódzkiego **dochody ogółem** wyniosły 1430,3 mln zł, co oznacza ich wzrost o 2,4% w porównaniu z 2012 r. Wzrost dochodów ogółem w powiatach wystąpiła również w skali kraju – o 2,5%. Wśród powiatów województwa łódzkiego, najwyższy wzrost dochodów ogółem odnotowano w budżecie powiatów: łódzkiego wschodniego (o 14,0%), sieradzkiego (o 10,9%) oraz brzezińskiego (o 8,9%). W siedmiu powiatach poziom dochodów był niższy niż w roku poprzednim, a najgłębszy spadek wystąpił w powiatach: bełchatowskim (o 6,9%), pączęzańskim (o 4,3%) oraz łaskim (o 3,2%).

Na 1 mieszkańca powiatów województwa łódzkiego z dochodów ogółem powiatów przypadało przeciętnie 852,53 zł, czyli o 22,08 zł więcej niż rok wcześniej (w Polsce odnotowano w tym czasie wzrost o 25,36 zł), przy czym kwotę przekraczającą 1000 zł odnotowano w czterech powiatach: kutnowskim (1040,09 zł), zduńskowolskim (1032,71 zł), łączyckim (1017,73) oraz sieradzkim (1016,97 zł). Najniższe dochody ogółem w przeliczeniu na 1 mieszkańca wystąpiły w powiatach: skierniewickim (463,62 zł), pączęzańskim (638,48 zł), piotrkowskim (704,66 zł) oraz zgierskim (705,16 zł).

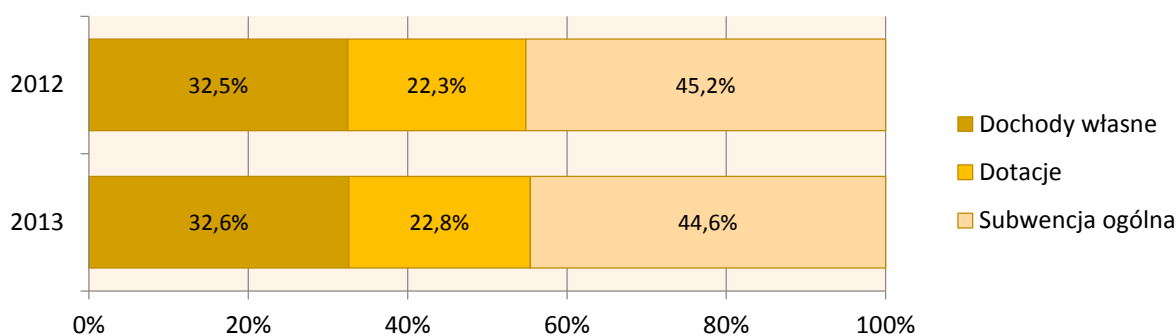
W kraju w 2013 r. na 1 mieszkańca powiatów z dochodów ogółem powiatów przypadało średnio 893,47 zł.

W 2013 r., podobne jak przed rokiem, nieznacznie zwiększył się udział dochodów własnych i dotacji, a zmniejszył udział subwencji. Dochody własne stanowiły 32,6%, subwencje – 44,6%, a dotacje – 22,8% wobec odpowiednio: 32,5%, 45,2% i 22,3% w 2012 r.

W 2013 r. **dochody własne** powiatów wyniosły 466,3 mln zł i w porównaniu z rokiem poprzednim zwiększyły się o 2,7% (w kraju wzrost o 2,5%). Wśród powiatów województwa łódzkiego tempo zmian dochodów własnych było wyraźnie zróżnicowane: najwyższy wzrost

– o ponad 25% – odnotowano w powiatach: wieruszowskim (o 27,2%) oraz brzezińskim (o 26,6%). Relatywnie niższy wzrost wystąpił w powiatach: łódzkim wschodnim (o 18,9%), sieradzkim (o 18,6%), radomszczańskim (o 15,7%) i zduńskowolskim (o 13,5%). Poziomu sprzed roku nie osiągnięto w siedmiu powiatach: bełchatowskim (spadek dochodów własnych o 13,7%), zgierskim (o 10,5%), łaskim (o 8,5%), tomaszowskim (o 6,4%), rawskim (o 6,1%), pabianickim i wieluńskim (po 3,6%). Na wzrost dochodów własnych miały wpływ zwiększone przychody z podatku dochodowego PIT i CIT – o 6,9% wyższe niż w 2012 r. (238,6 mln zł wobec 223,2 mln zł). Wpływy z tego tytułu stanowiły 16,7% dochodów powiatów ogółem. W pięciu powiatach udział ten przekroczył 20%, były to powiaty: łódzki wschodni – 26,8%, bełchatowski – 24,7%, pabianicki – 24,2%, skierniewicki – 23,7% oraz zgierski – 23,2%.

Wykres 7. Struktura dochodów budżetów powiatów

Kolejną składową dochodów własnych powiatów stanowiły **dochody** określane jako **pozostałe**. W porównaniu z rokiem poprzednim wpływy z ich tytułu były o 2,5% mniejsze i wyniosły 198,8 mln zł. Najgłębszy spadek dochodów pozostałych wystąpił w budżetach powiatów: zgierskiego (o 37,9%) i bełchatowskiego (o 30,6%). Natomiast wśród dwunastu powiatów, które odnotowały wzrost środków pochodzących z tego źródła, najwyższy wzrost odnotowano w powiatach: wieruszowskim (o 43,5%), sieradzkim (o 24,9%) i zduńskowolskim (o 22,8%), również w tych powiatach udział tego rodzaju dochodów stanowił ponad 50% w ogólnej wielkości dochodów własnych – odpowiednio 59,4%, 59,5% i 50,7%.

Najwięcej środków, pochodzących **ze źródeł pozabudżetowych**, stanowiących element pozostałych dochodów, które zasilają budżety powiatów województwa łódzkiego, uzyskał powiat bełchatowski. Z ogólnej kwoty tych środków w budżetach powiatów (3,4 mln zł) do powiatu bełchatowskiego wpłynęło 35,0% tej kwoty (przed rokiem udział ten wyniósł 53,5%)

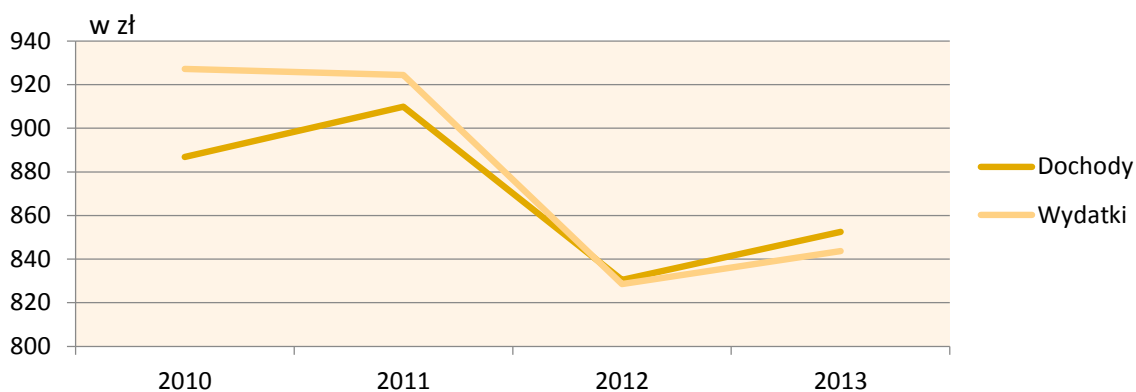

i pozostawał on jedynym powiatem, gdzie wartość ta przekroczyła 1 mln zł (1,2 mln zł). W porównaniu z 2012 r. prawie dziesięciokrotnie zwiększyły się środki z tego źródła w powiecie skierniewickim (19,4 tys. wobec 2,0 tys. zł), a prawie pięciokrotnie w powiatach: sieradzkim (99,3 tys. wobec 20,0 tys.) i łaskim (298,0 tys. wobec 64,4 tys.). Natomiast w dziewięciu powiatach nie odnotowano przychodów z tego tytułu (łęczyckim, łowickim, łódzkim wschodnim, pabianickim, pajęczańskim, piotrkowskim, poddębickim, wieluńskim i zduńskowolskim).

Na 1 mieszkańca powiatów w województwa łódzkiego w 2013 r. z dochodów własnych powiatów przypadało średnio 277,94 zł (o niecałe 8 zł więcej niż przed rokiem), najwięcej w powiatach: bełchatowskim (435,59 zł) i brzezińskim (398,54 zł), a najmniej w powiecie skierniewickim (161,13 zł).

Największy udział w dochodach powiatów ogółem miała **subwencja ogólna** z budżetu państwa, która w 2013 r. wyniosła 637,9 mln zł, co stanowiło 44,6% dochodów ogółem (rok wcześniej udział ten wyniósł 45,2%). Na część oświatową przeznaczono 518,1 mln zł, tj. 81,2% ogółem, a w trzech powiatach: bełchatowskim, łódzkim wschodnim i zduńskowolskim przekroczyła ona 90% subwencji ogólnej.

Wykres 8. Dochody i wydatki budżetów powiatów na 1 mieszkańca

W dochodach powiatów ogółem udział środków pochodzących z tzw. **transferów zewnętrznych**, przekazywanych do powiatów w postaci dotacji i subwencji, w 2013 r. wyniósł 22,8%. Z przekazanych do powiatów 326,0 mln zł dotacji, 285,7 mln zł (87,6%) stanowiły dotacje celowe, a 40,3 mln zł dotacje §§ 200, 620. W powiatach: łódzkim wschodnim, brzezińskim i poddębickim dotacje stanowiły ponad 30% dochodów ogółem, równocześnie w pięciu powiatach mniej niż 20% - skierniewickim, rawskim, kutnowskim, radomszczańskim i bełchatowskim.

Z ogólnej kwoty przekazanych **dotacji**, przeciętnie 17,9% skierowano na inwestycje, a największy ich udział odnotowano w powiecie opoczyńskim - 41,5%. W większości powiatów, dotacje przeznaczone były przede wszystkim na finansowanie działalności bieżącej. W porównaniu z 2012 r., obniżyła się zarówno kwota dotacji §§ 200, 620 (40,3 mln zł wobec 45,0 mln zł w 2012 r.), jak i jej udział w dotacjach ogółem - 12,4% wobec 14,4%.

4.2. Wydatki

W 2013 r. **wydatki ogółem** budżetów powiatów województwa łódzkiego wyniosły 1415,5 mln zł, tj. o 1,6% więcej niż w roku poprzednim.

W kraju wydatki budżetów powiatów były o 2,0% wyższe niż w 2012 r. i osiągnęły poziom 22916,5 mln zł.

Spośród 21 powiatów województwa łódzkiego, w dwunastu wydatki przekroczyły poziom z 2012 r. – najwięcej w powiatach: łaskim (o 43,5%), łódzkim wschodnim (o 13,0%), sieradzkim (o 7,2%) oraz poddębickim (o 6,2%). W pozostałych powiatach spadek wydatków wahał się od 0,7% do 6,5%. Najgłębszy odnotowano w powiecie pączęzańskim (o 6,5%) oraz bełchatowskim (o 6,1%).

W porównaniu z 2012 r., zwiększeniu o 1,9% (tj. o 24,3 mln zł) uległy **wydatki bieżące**, podczas gdy na **wydatki majątkowe** w 2013 r. przeznaczono o 1,6% mniej niż przed rokiem (tj. o 2,2 mln zł). W strukturze wydatków powiatów, wydatki bieżące stanowiły 90,7%, natomiast wydatki majątkowe – 9,3%. Wydatki bieżące powiatów przeznaczono głównie na wynagrodzenia i ich pochodne (61,6%), zakup materiałów i usług (16,5%) oraz dotacje (5,2%).

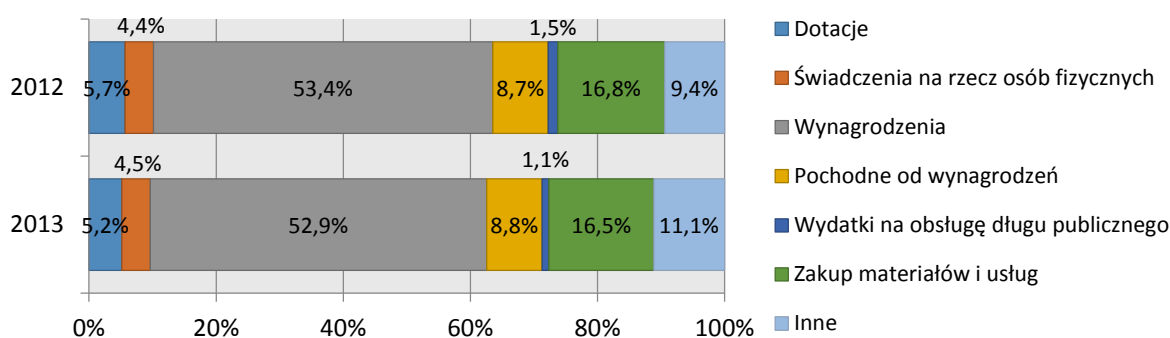
Na wydatki majątkowe w 2013 r. w powiatach województwa łódzkiego przeznaczono 131,2 mln zł, które prawie w całości (99,4%) zostały przeznaczone na realizację zadań inwestycyjnych. Udział inwestycji w wydatkach ogółem osiągnął najwyższe wartości w powiatach: opoczyńskim (16,4%), tomaszowskim (15,8%) oraz poddębickim (13,6%), podczas gdy w powiecie łaskim jego udział stanowił zaledwie 3,4%.

Na 1 mieszkańca powiatów w województwie łódzkim w 2013 r. z wydatków ogółem przypadało przeciętnie 843,71 zł (o 15,12 zł więcej niż rok wcześniej), z tego na inwestycje – 77,70 zł (wobec 78,67 w 2012 r.).

W 2013 r. w kraju z wydatków ogółem powiatów na 1 mieszkańca przypadało 887,23 zł, w tym na inwestycje – 109,47 zł.

Struktura wydatków, klasyfikowanych według działów, zmienia się wraz ze zmianą zadań i przekazanych powiatom kompetencji. W 2013 r. w wydatkach, w układzie według działów, dominowały cztery działy skupiające łącznie ponad 75% wydatków ogółem. Były to: oświata i wychowanie (34,4%), pomoc społeczna wraz z pozostałymi zadaniami w zakresie polityki społecznej (20,0%), administracja publiczna (11,0%) oraz transport i łączność (9,7%).

Wykres 9. Struktura wydatków bieżących budżetów powiatów

Najwyższy udział wydatków na oświatę i wychowanie odnotowano w powiatach: łączyckim (44,1%), rawskim (42,8%), wieluńskim (42,4%), łowickim (41,4%) i radomszczańskim (40,7%), natomiast najniższy w: poddębickim i skierniewickim (21,2% i 21,5%). Na pomoc społeczną najwięcej przeznaczyły powiaty: brzeziński (30,3%), pabianicki (30,0%), łódzki wschodni (28,6%) i kutnowski (28,4%), a najmniej – łaski (8,0%) i rawski (11,7%). Najwyższy udział wydatków na administrację publiczną odnotowano w powiecie skierniewickim (27,9%), najmniej natomiast w powiatach kutnowskim (7,9%) i sieradzkim (8,0%). Na transport i łączność najwięcej środków finansowych wydatkowano w powiatach opoczyńskim (19,2%) i skierniewickim (17,9%); najmniej – w łączyckim (2,9%) i kutnowskim (3,8%).

4.3. Wynik finansowy

W 2013 r. budżety powiatów województwa łódzkiego łącznie zamknęły się nadwyżką finansową w kwocie 14,8 mln zł (wobec 3,1 mln zł w 2012 r.). Dodatkowo wyniki finansowe uzyskało większość powiatów, jedynie w czterech powiatach: (przed rokiem było to dziewięć

powiatów) bełchatowskim, tomaszowskim, łaskim i zduńskowolskim na koniec roku zanotowano deficyt budżetowy.

5. Dochody, wydatki i wynik finansowy budżetu województwa łódzkiego

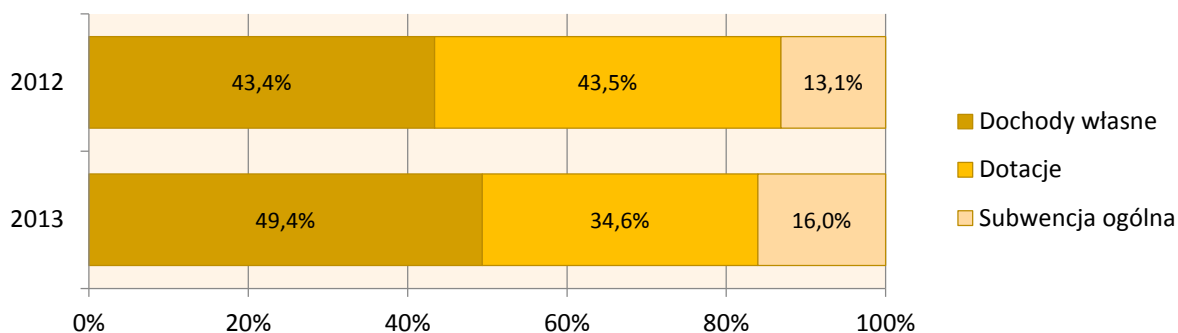
5.1. Dochody

Środki zgromadzone w budżecie samorządu województwa łódzkiego w 2013 r. w wysokości 751,4 mln zł, były o 8,6% niższe w roku poprzednim. Dochody wszystkich województw w kraju przewyższyły poziom z 2012 r. Jednak udział dochodów województwa w dochodach w kraju ogółem zmniejszył z 5,4% w 2012 r. do 4,7%.

Na 1 mieszkańca woj. łódzkiego w 2013 r. z dochodów ogółem budżetu województwa przypadało 298,44 zł (o 26,59 zł mniej niż w 2012 r.).

W kraju na 1 mieszkańca z dochodów ogółem budżetów województw przypadało średnio 418,69 zł.

Wykres 10. Struktura dochodów budżetu województwa

W porównaniu z rokiem poprzednim, w 2013 r. zmieniła się struktura dochodów budżetu województwa według rodzajów: zwiększył się udział dochodów własnych z 43,4% w 2012 r. do 49,4% w 2013 i subwencji z 13,1% do 16,0%, a zmniejszył się udział dotacji z 43,5% do 34,6%

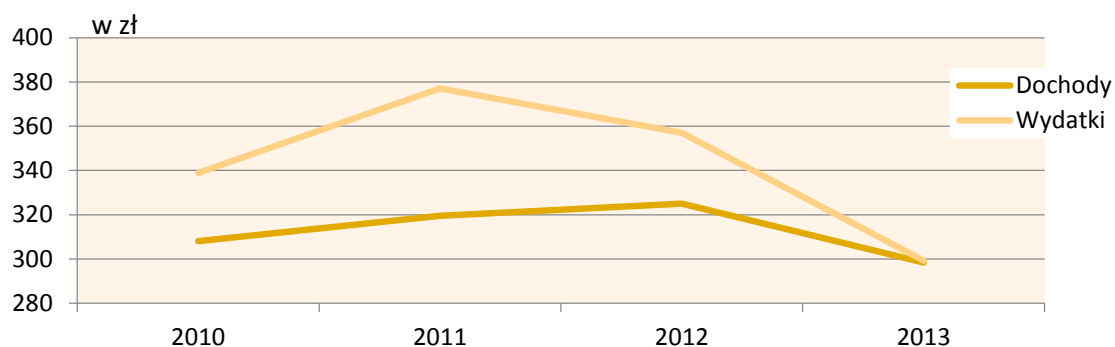
Dochody własne samorządu województwa wyniosły 370,8 mln zł, czyli o 14,4 mln zł więcej w relacji do 2012 r. Udział wpływów z podatku dochodowego PIT i CIT, które

stanowiły zasadnicze źródło dochodów własnych, w 2013 r. zwiększył się do poziomu 65,5% (rok wcześniej 64,4%).

Budżet województwa zasiliły **dotacje** w wysokości 260,0 mln zł (o 97,4 mln niższe niż przed rokiem), z czego 76,5 mln zł wpłynęło w postaci dotacji celowych, a 183,5 mln zł jako dotacje §§ 200 i 620. Zaznaczyć należy, że 57,5% dotacji z tej grupy przeznaczono na działalność inwestycyjną.

Znaczącym źródłem dochodów samorządu województwa była **subwencja ogólna**. W 2013 r. do budżetu w tej postaci wpłynęło 120,6 mln zł (o 12,6 mln zł więcej niż przed rokiem), przy czym zmiany widoczne były w zakresie części wyrównawczej, część oświatowa pozostała na poziomie sprzed roku.

Wykres 11. Dochody i wydatki budżetu województwa na 1 mieszkańca

5.2. Wydatki

W 2013 r. **wydatki ogółem** budżetu samorządu województwa łódzkiego wyniosły 753,3 mln zł (o 149,5 mln zł mniej niż w roku poprzednim), tj. o 16,6% mniej niż w roku poprzednim. W kraju odnotowano wzrost wydatków samorządów wojewódzkich – o 4,9%. Udział wydatków województwa łódzkiego w wydatkach samorządów województw ogółem obniżył się z 5,7% w 2012 r. do 4,6% w 2013 r.

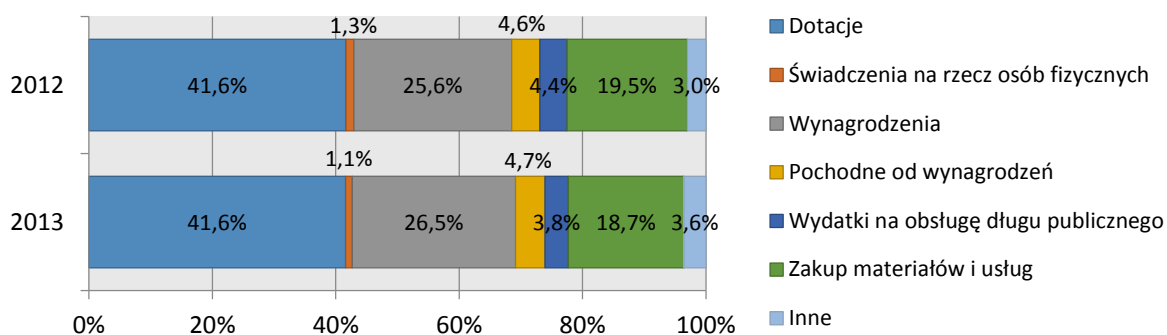
Widoczne ograniczenia w wydatkach dotyczyły **wydatków bieżących**. W 2013 r. wyniosły one 504,8 mln zł, tj. o 6,5% mniej niż w 2012 r. Ponad 91% z nich przeznaczono na dotacje, wynagrodzenia i ich pochodne oraz zakup materiałów i usług. Zmianie uległy jedynie relacje między poszczególnymi rodzajami tych wydatków: zwiększył się udział wydatków na wynagrodzenia wraz z pochodnymi, a nieznacznie obniżył udział wydatków na zakup materiałów i usług oraz obsługa długu publicznego. Udział dotacji pozostał na poziomie z 2012 r. (41,6%).

Znaczący spadek dotyczył **wydatków majątkowych**. W 2013 r. przeznaczono na nie 248,6 mln zł, tj. o 31,5% mniej niż rok wcześniej. Zmniejszeniu uległ również udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach majątkowych ogółem – z 97,6% w 2012 r. do 94,9%.

W 2013 r. z wydatków ogółem budżetu samorządu województwa **na 1 mieszkańca** przypadało przeciętnie 299,21 zł (o 57,84 zł mniej niż w 2012 r.), w tym na inwestycje – 93,70 zł (o 46,38 zł mniej).

W kraju w 2013 r. z wydatków ogółem samorządów województw na 1 mieszkańca przypadało średnio 429,25 zł, z czego na inwestycje – 165,04 zł.

Wykres 12. Struktura wydatków bieżących budżetu województwa

Struktura wydatków województwa według działów w 2013 r. uległa niewielkim zmianom w stosunku do roku 2012. Dominowały wydatki zrealizowane w pięciu działach: transport i łączność, administracja publiczna, kultura i ochrona dziedzictwa narodowego, rolnictwo i łowiectwo, oraz oświata, na które rozdysponowano 74,0% ogółu wydatków (w 2012 r 75,1%). Jednak w porównaniu z 2012 r. w większości działów odnotowano spadek poniesionych wydatków, w tym najgłębszy w turystyce i gospodarce komunalnej i ochronie środowiska (o 76,6% i 75,6%). Wzrost natomiast dotyczył wydatków m.in. w działach: ochrona zdrowia (o 33,4%), przetwórstwo przemysłowe (o 30,2%) oraz rybołówstwo i rybactwo (o 14,2%).

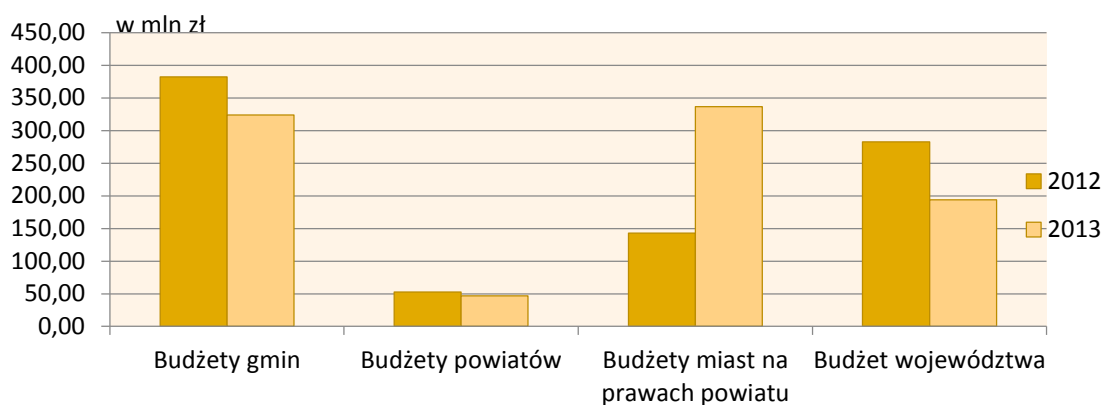
5.3. Wynik finansowy

Rok 2013 budżet województwa łódzkiego zamknął się deficytem w wysokości 1,9 mln zł, co w porównaniu z rokiem poprzednim oznaczało jednak jego znaczne ograniczenie – w 2012 r. deficyt wyniósł minus 81,0 mln zł.

6. Środki unijne w budżetach jednostek samorządu terytorialnego województwa łódzkiego

W 2013 r. do budżetów jednostek samorządowych województwa łódzkiego wpłynęło ogółem 901,7 mln zł z tytułu dochodów na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych. Jednostki samorządowe województwa łódzkiego otrzymały ich o 4,7% więcej niż przed rokiem. Mimo ogólnego wzrostu tych środków, spadek dochodów z tego źródła odnotowano na prawie wszystkich poziomach jednostek, najgłębszy w budżecie samorządu województwa (o 31,4%), a najmniejszy w budżetach powiatów (o 11,1%). Budżety miast na prawach powiatu zasiły środki wyższe o 135,6%.

Wykres 13. Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi na finansowanie programów i projektów unijnych stanowiące dochód budżetów jednostek samorządu terytorialnego

W skład tych dochodów wchodziły:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 42,1 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne na współfinansowanie programów i projektów unijnych – 96,5 mln zł,
- płatności z budżetu środków europejskich – 763,1 mln zł.

Z otrzymanej przez jednostki samorządu terytorialnego województwa łódzkiego kwoty 901,7 mln zł przypadają dla:

- gmin – 323,9 mln zł (35,9%),
- miast na prawach powiatu – 336,8 mln zł (37,3%),
- powiatów – 46,8 mln zł (5,2%),
- samorządu województwa – 194,3 mln zł (21,5%).

6.1. Środki unijne w budżetach gmin

W 2013 r. do budżetów gmin trafiło 323,9 mln zł środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych, przyznanych jednostkom samorządowym w województwie łódzkim. Dochody te były o 15,3% niższe niż rok wcześniej. Podobną tendencję spadkową zaobserwowano wśród ogółu gmin w kraju – spadek o 25,8%.

W gminach województwa łódzkiego dochody te obejmowały:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 4,7 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 6,2 mln zł,
- płatności z budżetu środków europejskich – 313,0 mln zł.

Na pozycjach liderów w pozyskiwaniu środków unijnych w 2013 r. znalazły się gminy: miejska Radomsko oraz miejsko-wiejska Aleksandrów Łódzki. Z tego tytułu, do ich budżetów w 2013 r. wpłynęło odpowiednio 23,6 mln zł i 22,9 mln zł.

6.2. Środki unijne w budżetach miast na prawach powiatu

Rok 2013 był kolejnym rokiem wzrostu udziału dochodów w postaci środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych w budżetach miast na prawach powiatu województwa łódzkiego. Do ich budżetów z tego tytułu wpłynęło 336,8 mln zł, czyli o 193,8 mln zł więcej niż w roku poprzednim, stanowiły one 8,1% dochodów ogółem tej grupy jednostek samorządowych, wobec 4,0% w 2012 r. Równocześnie, wśród jednostek

tego typu w kraju, przekazane środki były o 9,5% niższe niż rok wcześniej, a ich udział w dochodach ogółem zmniejszył się z 9,0% w 2012 r. do 7,8% w 2013 r.

W miastach na prawach powiatu województwa łódzkiego dochody te składały się z:

- środków z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 1,1 mln zł,
- środków z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 1,9 mln zł,
- płatności z budżetu środków europejskich – 333,8 mln zł.

W 2013 r. kolejność beneficjentów środków unijnych wśród miast na prawach powiatu nie zmieniła się, nadal przeważająca część zasiliła budżet Łodzi (77,5% wobec 83,2% w 2012 r.), a pozostałe budżety: Piotrkowa Trybunalskiego (19,2% wobec 12,5%) oraz Skierniewic (3,3% wobec 4,2%).

6.3. Środki unijne w budżetach powiatów

Do budżetów powiatów województwa łódzkiego w 2013 r. wpłynęły 46,8 mln zł z tytułu środków unijnych, co w odniesieniu do roku poprzedniego oznaczało kwotę o 5,9 mln zł mniejszą. Stanowiły one 3,3% (3,8% w 2012 r.) dochodów ogółem powiatów województwa łódzkiego, a udział ten było o 2,2 p. proc. niższy niż średni dla powiatów w kraju.

Powyższe dochody to:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 0,8 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 1,9 mln zł,
- płatności z budżetu środków europejskich – 44,0 mln zł.

Najwięcej środków otrzymały powiaty: tomaszowski (6,8 mln zł) i sieradzki (5,1 mln zł). Natomiast najmniej środków unijnych – poniżej (1 mln zł) wpłynęło do budżetów pięciu powiatów: brzezińskiego, łaskiego, wieruszowskiego, pajęczańskiego i skierniewickiego.

6.4. Środki unijne w budżecie województwa

W 2013 r. do budżetu województwa samorządowego wpłynęło 194,3 mln zł (25,9% ogółu środków dla jednostek samorządowych w województwie łódzkim). Wpływy środków na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych były niższe (o 88,8 mln zł) niż w roku poprzednim, a ich udział w dochodach ogółem samorządu województwa zmniejszył się z 34,4% w 2012 r. do 25,9% w 2013 r. Wskaźnik ten, w porównaniu ze wskaźnikiem krajowym, był o 7,6 p. proc. niższy.

W budżecie samorządu województwa dochody zostały zrealizowane jako:

- środki z Unii Europejskiej na finansowanie programów i projektów unijnych – 35,6 mln zł,
- środki z budżetu państwa lub inne przekazane jako współfinansowanie programów i projektów realizowanych z udziałem środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE – 86,4 mln zł,
- płatności z budżetu środków europejskich – 72,3 mln zł.